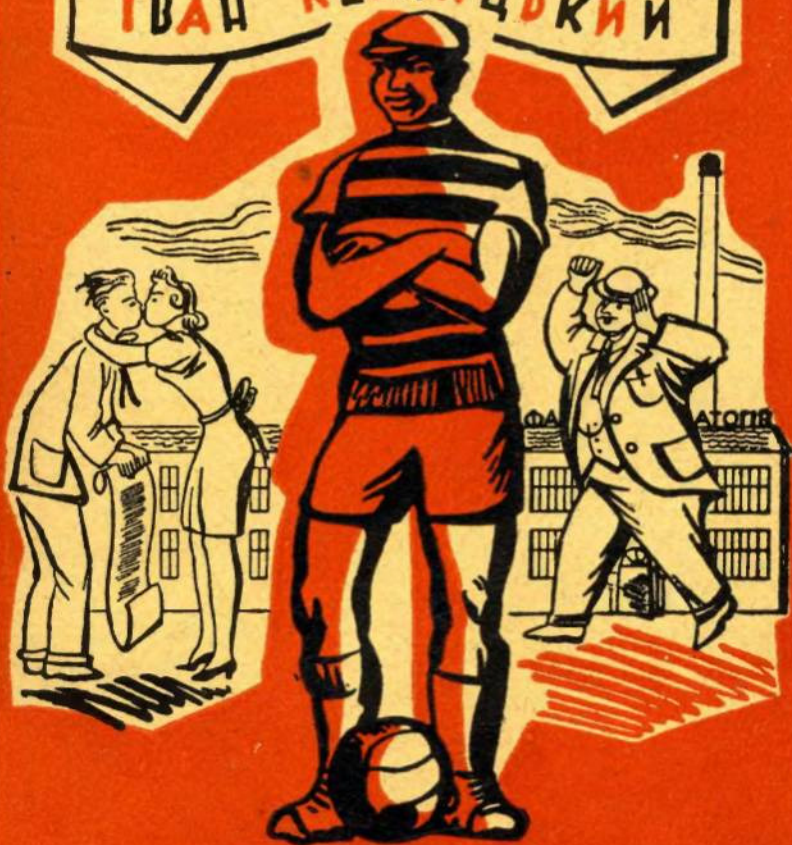

ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ

КОРОЛЬ
СТРІЛЬЦІВ

Бя.43.

ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ

КОРОЛЬ СТРІЛЬЦІВ

КОМЕДІЯ НАШИХ ДНІВ
У ТРЬОХ ДІЯХ

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО
К Р А К І В 1 9 4 3 Л Ъ В І В

Всі права, зокрема постанов
у театрі, застережені.

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Б а с — директор фабрики батогів;
Г р к а — його дочка, студентка;
П о е т — двадцятькількалітній парубок;
М і р. М о л о д е ц ь к и й — власник „Гуцульської Моло-
чарні”;
К л і щ и к — далекий родич Баса, „залізний медик”;
Т і т к а М е л а с я — вдова по священнику;
А н н и ч к а — молода гуцулка;
С т а р и й г у ц у л;
Г е н ь о С к а к у н — футболіст;
С т а р ш и й у р я д о в е ц ь;
Гурт спортовців.

Подія відбувається за польських часів, в одному із містечок-курортів на Гуцульщині.

П Е Р Ш А Д І Я

Молочарня в стильовому, гуцульському домику. Ліворуч помальований набіло прилавок. За прилавком — стіна з полицями, що на них розставлені пляшки з молоком, коробки з бриндзою, сирки, кістки масла і т. п. Праворуч від прилавка стоять столики, застелені вишиваними скатертями, біля столиків — крісла. Крізь скляну чолову стіну сцени видно веранду, також заставлену столиками. При столиках — гості, літники. Приходять, сідають, п'ють молоко. З веранди ведуть головні двері на сцену. Зі сцени є ще другі двері — праворуч, за прилавком, що ведуть на вищий поверх.

Здалеку, поза верандою виступає чудова панорама гір, порослих лісом, майорить червоними дахами містечко-курорт. Початок літа, гарний, сонячний день перед полуднем.

Я В А І

Молодецький (стоїть за прилавком, у білому халаті).

То, кажеш, безвиглядна безвиглядність?..

Поет (сидить похнюплений при столику, над недопитим молоком). Так...

Молодецький. А до редакції ти не носив тих своїх поезій, не показував критикам, редакторам?

Поет. Та носив...

Молодецький. Ну, і що?

Поет. Та ніщо...

Молодецький. Не хочуть друкувати?

Поет. Не хочуть.

Молодецький. А що ж кажуть? Не мавш таланту, чи як?

Поет. Та ні... Кажуть, що талант маю, майже такий самий, як Шевченко, але друкувати цього не можна, бо все, згори додолу було б сконфісковане.

Молодецький. Мой, то ти страшна людина! Навіщо ж ти пишеш такі революційні речі?

Поет. Коли ж це все брехня, звичайнісінька брехня, розу-

мієш? Я присягнути можу, що такий редактор навіть і не заглядав до моїх поезій; але це є найкращий спосіб збутись бідного автора. Сказати, що річ цензурна, і тоді вже нема рекурсу.

Молодецький. Ха, ха, ха... Справді добрий спосіб.

Поет (*схвильований*). А вже ті видавці, книгарі, це справжні нахаби. Ти знаєш, що мені сказав один директор видавництва: що ви мені, каже, морочите голову поезіями, лірикою? Навіщо то кому здалося? Ви мені, каже, напишіть добрий і дешевий підручник годівлі кріликів, або, як гарбувати і виправляти шкіру, або, каже, зладьте новий, оригінальний „Єгипетський сонник”, бо тепер всякі ворожби дуже на часі і мають великий попит. Оце, каже, то розумію. Але — поезії? Лірика?.. Кому це потрібне? Хіба на макулятуру...

Молодецький. Ну, що ж хочеш... Ти повинен із цього бути гордий: на макулятуру йдуть, звичайно, в нас архитвори світової літератури. От ще донедавна я пакував яйця в „Затоплений дзвін” у перекладі на українське, а Юсенового „Пер Гінта” в поетичному переспіві Миколи Голубця — ще отаку стирту маю в магазині.

Поет. Так, так, я знаю: все моє нещастя полягає в тому, що я один із живих українських поетів... Коли б я вже був небіжчик — не бійсь, мої акції зразу пішли б угору! Для померших — і пошана, і пієтизм, і панахиди, і похорони, і некрологи, померших передрукуюють, померших славословлять, вшановують річницями, академіями, а про живого — ні собака не гавкне. Ніхто ним не цікавиться: чи він живе, як живе, з чого живе, чи пише, що пише і як пише, це все усім байдуже. Всі дожидають тої хвилини, коли він, врешті, витягне кошита. А тоді знову: панахиди, похорони, кадила, сльози, жалі... Ох, Боже Всемогучий, зроби так, щоб я, по своїй смерті, зміг ще прочитати свій власний некролог!.. Хай бодай з некрологу довідаюсь, що я був варт за життя...

Я В А 2

Анничка (*вбігає з веранди*). Пане Славцю, а дайте мені тих мідеників, бо не маю що панам видавати.

Молодецький (*відсуває шухляду, дає їй гроші*). Маєш, бери скільки треба.

Анничка (*зиркає кокетливо на поета*). А цей панич нічого не хоче?..

Молодецький (*випихає її із-за прилавка*). Не хоче, не хоче. Йди вже, там же гості чекають.

(*Анничка сміючись вибігає*).

Я В А 3

Поет (*допив молоко*). То що за дівчина?

Молодецький (*трохи збентежений*). Хто?.. Ота мала?

Ах, це... Анничка!

Поет. Ага, Анничка...

Молодецький. Егеж, Анничка. Моя... підручна сила.

Місцева гуцулочка. Помагає мені в м'олочарні вже другий сезон. Дуже моторне дівча.

Поет. Бачу, бачу.

Молодецький. Вона, бачиш, така трохи засмілива до мене,

правда? Це тому, що я, так би мовити, зацікавився ближче

її долею... Ну, виводжу її в люди. От, під зиму, вишлю

її на 6-місячний курс до господарської школи. Бо, знаєш,

шкода дівчини, щоб змарнувалася... Вона має таку вро-

дждьну інтелігенцію.

Поет (*в задумі*). Так, так.

Молодецький. І, взагалі, наші селяни дуже здібні і талановиті!

Поет. Слухай, Славку. я мушу цього року видати свою книжку!

Молодецький. Будь ласка, будь ласка. А чи ж я тобі бороню?

Поет (*потрясає Молодецьким*). Чуєш? Мушу! Це для мене — бути, або не бути. Я хочу зазначити перед світом, що живу, що творю, що не плісняю. Я мушу дати про себе знати, мушу відізнатися до людей, але як відізнуся, коли маю зв'язані руки?

Молодецький. Так, так... Щось, як той Прометей прикований до скелі.

Поет. Слухай, Славку, я мушу конче роздобути, хоч би з-під землі, трохи грошей на видання збірки поезій. Буду каміння товкати на дорозі, піду ялиці в ліс спускати, піду на цегельню, в тартак... ну, де хочеш. Бачиш — у Львові мені не повезло. Я прийшов сюди, до тебе, до старого шкільного друга. Цілий тиждень бив пішки ногами зі Львова в гори... Слухай, може ти щось порадиш? Тут, ніби, курорт, літниця, з'їжджаються всякі люди з грішми; може так, може сяк, може якраз щось вдасться. Може б я так черешні продавав, може в якому пансіоні треба

кельнера, знаєш, мені — щонебудь, щоб тільки заробити бодай на друк і папір...
Молодецький (*побачив когось у дверях*)... Важаннячко, пане директоре, слуга понижений!..

Я В А 4

Бас (*входить*). Дай Боже, Дай Боже! Магістер! Мені — оранжаду! Дайте мені оранжаду (*бігає довкола столика*). Герр Гот, молоко, кисле молоко мені дайте до лиха! Ах, ті наші українці то так надаються до інтересу, як віл до карити. Лазить то, як муха в мазі.

Молодецький (*увихається за прилавком*). Прошу дуже, пане директоре, прошу дуже.

Бас (*п'є прихланцем*). Герр Гот, магістер, що то є? Я вас просив — сметану, а ви мені тичите кисле молоко?.. Ну, нехай вже буде та оранжада (*п'є*). Закрутіть там радіо, до лиха, нехай так не верещить. Магістер! Кліщик! Кліщик! Був тут цей зварійованийий Кліщик?

Молодецький. Досі не було пане директоре.

Бас. Як то — не було? Що то значить — не було? Мав бути, мусить бути. Я не знаю, чи він дістав цю телеграму, чи не дістав, приїде той правий лучник, чи не приїде, ну, я нічого не знаю!

Молодецький. Я також не знаю, пане директоре. Нічого мені не відомо.

Бас. Герр Гот, магістер, як то — нічого не знаєте? І ви себе називаєте культурною людиною ХХ-го століття? Ви не знаєте, що за два тижні наща дружина розіграє вирішні змагання за мистецтво? Ви не знаєте, що я в тій цілі спровадив зі Львова нового правого лучника? Магістер — це скандал! (*п'є*).. Магістер, прошу вас, пустить радіо, до лиха, нехай грає. Ну, що я плачу за цю оранжаду?

Молодецький (*вклонюючись*). Кисле молочко, пане директоре.

Бас. Молочко, молочко!.. Ну, певно: я прошу вас — сметанку, а ви мені пхаєте молоко... Ах, ті наші українці!.. Ну, дай Боже, дай Боже!.. І де той Кліщик, де той Кліщик до лиха?.. (*вибігає*).

Я В А 5

Молодецький (*вслід за ним*)... Важаннячко, пане директоре, шана, поклін... Ух! А то варіят!.. Приблизить, наробить крику і летить кудись, як бомба. Але, позатим. — добрий хлоп і добре дає торгувати.

Поет. Слухай, Славку, я ще раз прошу тебе: поможи мені, рятуй мене!

Молодецький. Ну, що ж я тобі пораджу, кажи сам? Ти гадаєш, що воно так легко знайти посаду? От, бачиш: якщо б ти вмів трохи копати, то інша справа...

Поет. Що — копати?

Молодецький. Як то-що? М'яч, футбол!

Поет (*махає нетерпляче рукою*). Е!..

Молодецький. Мой, мой, то не таке дуже „е“. Саме трапляється тобі нагода. Бачиш — той Бас є директором української фабрики батогів, а водночас — головою спортивного клубу „Хуртовина“. Його фабрика — це притулок для всіх футболістів, боксерів, наколесників і подібної братії. Хлопи цілими днями нічого не роблять, а гроші беруть.

Поет. Ну, але я не є ні боксер, ні футболіст...

Молодецький. Геню. А може б ти так поспробував трохи.. копати? Або хоч їздити на колесі?

Поет. Ех, дай мені спокій!

Молодецький. Я собі пригадую, що колись, в п'ятій гімназійній, ти досить добре грав на воротах?

Поет. Я? На воротах?.. Сниться тобі щось...

Молодецький (*подражений*). Мені ніколи нічого не сниться, бо я зовсім тверезо дивлюся на світ. Не живу в країні фантазій і не літаю Бояном вищим попід облаками, так, як ти. Мой, з тим фантом далеко не зайдеш. Сьогодні життя важке, треба бути твердим і впертим, як свиня, треба ліктями протискатися крізь нього. Ти дивись на мене: маю закінчені правничі студії, дали мені звання магістра, але я на все це начхав. Я волю щось конкретне. Прошу — маю свою молочарню. Волю продавати бриндзу, як бити бриндзу за 200 злотих в місяць на якійсь паршивій посаді. Але то треба закотити рукави і працювати. Я знаю, що це дуже щипає за серце, як ти напишеш, наприклад: „Піду каміння лупати, буду ялиці рубати"... Але спробуй до цього взятися!

Поет. А що ж, то така велика штука?

Молодецький. Більша, як тобі здається. Бачиш, словечки даю, ми вже така дідівська нація: у нас що крок, то або поет, або мученик, або революціонер, як то десь в газеті писало. А нам треба добрих спеціалістів, добрих купців, добрих ремісників, промисловців, фабрикантів, людей рухливих, підприємливих, з ініціативою, бо лише тоді зможемо розростися в повнокровну націю; а так, то скапаніємо начисто, присяй Богу!

Поет. Е, що тут говорити... Та нам усього треба: своїх купців, своїх шевців, своїх мільонерів, своїх винахідників, своїх філософів... А щодо наших поетів, то не думай собі, що вони вже зовсім не здібні до практичного життя. Не бійся, біда всього навчить! От, я сам маю закінчений 2-літній кооперативний курс, але на біса він мені здався? Панів спортсменів — у нас розхалують, а наш брат у кожного за помело.

Молодецький. Ну, бачиш, такий тепер світ настав. Колись, за часів „Молодої Музи“, коли поети носили довге волосся і широкі, чорні бинди під бородою, тоді їх розхалували, тепер — спортсменів розхалують, а колись прийде час, що будуть, наприклад, молочарів розхалувати, і так в колісце. Бо люди, як діти: завжди хочуть мати свіжу розвагу.

Пост. Слухай, Славку, я не є противник спорту, я вповні розумію його виховне значення для нашої нації. Така, скажім, Німеччина... а втім — я на тому добре не визнаюся... Все ж таки вже старинні греки казали: „в здоровому тілі — здорова душа“. Я навіть написав один вірш під заголовком „Ода до дискоболя“. Можу тобі прочитати... *(вигягає жмут своїх поезій)*.

Молодецький *(з острахом)*. Ні, ні, бійся Бога, роби все, що хочеш, тільки ти не читай мені своїх поезій! Я вірю, що вони геніяльні, отже — навіщо читати?

Поет. Бо все ж я таки думаю, що майбутні покоління не будуть міряти нашої культури кількістю зістрілених „голів“, лише кількістю виданих книжок.

Молодецький. Налевню! Налевню! *(помітив когось у дверях)*... Важаннячко, пане докторе, слуга понижений!

ЯВА 6

Кліщик. Добридень, добридень. Е... пане магістер, був тут, може, пан директор Бас?

Молодецький. Перед хвилиною вийшов, пане директоре. Питався за вами, шукав вас. Прошу, що подати, молочко, сметанку? Свіжа, добра, пишна сметанка.

Кліщик. Е... дякую, сметанку попрошу.. Шукав за мною?.. Ну, от: я за ним шукаю, а він за мною шукає і ми так взаємно шукаємо себе...

Молодецький. Раз сметанка прошу! Свіжа, добра, вітамінова. Так, пане докторе, пан директор шукав за вами, випитував про вас. і був, як звичайно, дуже стурбований

клубними справами. Казав, що ви повинні були сьогодні одержати якусь важливу телеграму.

Кліщик *(перестає пити)*. Е... як прощу? Я повинен був дістати телеграму? Е... це виключене, пане магістер, то, власне, пан директор повинен був її одержати. Це непорозуміння, я то мушу зараз в'яснити. Е... айн момент! Куди тепер пішов пан директор?

Молодецький. В цій порі він завжди заглядає до фабрики.

Кліщик. А так, так, слухно. Е..., я плачу?

ЯВА 7

Ірка *(входить, в купелевому плащі, з парасолькою)*. Добридень!

Молодецький *(услесливо)*. А, цілую ручки, панно Ірсю, вітаємо, вітаємо!

Кліщик *(теж непомітно оживлений)*. Е..., це ти, Іро? *(цілує її в руку)*.

Ірка. Юрку, навчися вже раз, що на курорті не слід цілувати пань у руку. Але добре, що ти є із своїм апаратом. Знаменито! Підемо зараз у двійку на Гук, — зробиш мені знімку на тому скельному зломі, що його звідкись учора вода принесла.

Кліщик. Е... коли, бачиш... А тобі дуже спішно з тою знімкою?

Ірка. Авжеж, що так. Потім вода втече і все пропало.

Кліщик. Я думаю, що вона за десять хвилин ще не втече.

Ірка. Нічого мене не обходить, що ти думаєш. Ходи, зараз на Гук! *(Тягне його за руку)*.

Кліщик. Е... Іро, айн момент! Пробач мені, але я мушу зараз бачитися з татком в дуже важній справі.

Іра *(глузливо)*. В дуже важній справі... Мабуть знову міняєте, або купуєте якесь „крило“, або „поміч“?

Кліщик. Е..., правого лучника, правого лучника!

Ірка. Чи я не кажу? Ну, й дібралися ви обидва з татком, як сіямські брати. Боже, це ж справді треба мати не всіх вдома, щоб так цілими днями нічим більше не цікавитись, тільки спортом.

Кліщик. Іро, я лише на хвилину!

Молодецький *(прискакує до Ірки)*. Ірсю, дозвольте мені служити вам мовою „Ляйкою“. Першокласний апарат, слово чести даю. Я щойно вчора заложив новий фільм.

На сонці — виїдете божесько, прекрасно!

Ірка. Що ви кажете?

Кліщик! Іро, я... я... лише...

Молодецький (в захопленні). Ірусю, ви будете на тій скалі подібні до Венери, що вийшла з морської піни і чарівною Киркою розложилася принадно на скельному зломі. А довкруги вас — шумітимуть грізно спінені хвилі із срібними гривами, — але ви не лякайтесь. Бо біля вас буде хтось, готовий кожної хвилини скочити за вами, у самий вир, пірнути в безодню. (Помітив, що Ірка приглядається до поета). А, панно Ірусю, дозвольте, ось мій товариш із шкільної лавки, поет, творець, завдаток на генія, прийшов сюди, в наші гори, шукати натхнення на лоні природи.

Поет (знесмілений, схопився з крісла). Я... я...

Ірка (подає йому руку). Ах, ви приїхали сюди за натхненням?

Поет. Так... Ні... Я, властиво...

Кліщик. Іро, пробач, я лише на момент! (Вибігає).

Молодецький. Ірусю, вже йдемо, я лише скочу нагору по апарат! (Побіг до себе на поверх).

ЯВА 8

Ірка. Ви надовго вибрались у наші гори?

Поет (заїкуючись). Я ще не знаю... Це залежить...

Ірка. Ага! Це від чогось залежить?

Поет. Так... саме... (Розводить безпорадно руками).

Ірка (сміється). Цікавий народ, ті поети.

Поет. Чому?

Ірка. Одні бувають занадто сміливі, тобто нахабні, а другі — зовсім несмілі, такі... не хочучи казати які, бо це також не комплімент.

Поет. Гм... Ви так добре знаєте поетів?

Ірка. Трохи... Але більше — з їхніх творів. Признаюся ширі і бюся в груди, що про вас я ще дуже мало знаю...

Поет. Так... Я не зачисляюся до тих, найбільше знаних... Я друкував дещо у журналах... от так собі...

Ірка. Певно під псевдонімом.

Поет (поквапно). Так, так, під псевдонімом.

Ірка. Не питаю під яким, бо може це ваша тайна. Ах, вибачте! Я така розтріпана, що і не дочула, яке ваше правдиве прізвище?

ЯВА 9

Молодецький (біжучи вниз по сходах, вже без халата, з апаратом). Ірусю, ми готові! Служу вам цілою своєю особою і цілою фільмовою стрічкою!

Ірка (до поета). А може ви з нами підете, пане... панс...
Молодецький. Євген, Євген. Євгеній. Вже само ім'я каже,
що не пересічна людина.
Поет. Я?.. Я знаю...
Молодецький. Ей, раджу тобі, краще не йди. Ти втом-
лений, невиспаний, йди собі до мене нагору і переспий,
так буде найкраще, слово чести даю. (До Ірки). Поду-
майте — сарака цілий тиждень тюпав пішки зі Львова
в гори! Але це все для нації. (Бере Ірку під руку). Іру-
сечко, скарбе мій, тепер я долину з вами і на край світу!
Ірка (сміється). До побачення, пане поете! (Обоє виходять).

ЯВА 10

Анничка (входить розжалоблена, плаче).
Поет (встає, потішає її, заспокоює). Анничко, не плач, ну
годі, перестань.
Анничка (хлипаючи). Іїі!.. А ви відки знаєте, що я Ан-
ничка?
Поет. Бо всі такі гарні дівчата, як ти, називаються Аннички.
Ну, не плач, не плач.
Анничка. Іїі, не плач! А цьо він гозде вганеє за тов
з голими гижками, та до неї шкіритси, як вона його не
хочьє, як вона має свого докторі?
Поет. Хто гонить, Анничко, хто такий?
Анничка. А гозде пан Славцьо. гу-гууу!.. Мені обіцєв,
що ме женитиси, ек віхожу курса, а тепер аді з тамтою,
тай до ліса тай на Гук, тай на спадири... Гу-гууу!... Всі во-
ни такі, ті паничі зі Львова, щєзли б вони та щєзли б! За
кількома відразу літают... Але я не така, я не дам си по-
топтати!..
Поет. Анничко не кажи так, є у Львові і порядні хлопці.
Анничка (всміхається до нього). Іїі!.. Та я це бачу, що
ви якіс чемні та й делікатні, Хі, хі... А ви хто будете,
може малєр, такий, як Мороз?
Поет. Ні. Я пишу у газетах такі вершки, знаєш? Пєсзії...
Анничка (співчутливо). Іїі!.. Поет!.. Цєс, сараचे, щє біль-
ший мізерак, як малєр. (Наливає йому молока). Натє,
пийте щє!

ЯВА 11

Старий гуцул (входить з бєсагами на плєчах). Слава
Ісусу Христу! Панночку, а може кушите килими тай ліж-
ники, тай бартки аді, з Річки, маю красні, тай касєтки, тай
зигарнічки, тай всєчину. Купіт, паночку, купіт, бо оцє

ходю тай ходю, тай уже ноги виходив і ніхто нічо не купує.

А н и ч к а. Дє!.. Цес панич нічю не купит, цес не першак. Цес, аді такий поет, що пише по газетах такі всякі сторії, щоб люди читали. А ви йдіт аді плаєм, та через річку, та під Зелений Верх, там живуть ті пани, що з Кракова приїхали. то там щось продасте, або заміняете.

С т а р и й г у ц у л (до поета). Пане, а може ви заміняете трохи махорки?

Поет. Ні, ні, я не курю.

С т а р и й г у ц у л. Та й я не курю, бо нема що. Гай! Ёкби не той пан, а не той жид, то бідний гуцко гмерби. Бо свій — то або малєр, або профєсор, або газетник якийс, гонір того має високий, а кашук — порожний. Ет!..

(Виходять обое з Анничкою).

ЯВА 12

Молодецький (вбігає). Мой, мой, як ти називаєшся?
Кажи швидко, швидко!

Поет. А хіба ж ти не знаєш?

Молодецький. Скакун?

Поет. Ну, а як же?

Молодецький. Геньо Скакун?!

Поет. Євген Скакун... Що сталося? Може поліція мене шукає?.. Але ж я не належу до ніякої партії!

Молодецький. Слухай, сину Муз і потомку Аполлона, ти маєш надзвичайне щастя! Ні, слово чести даю, це, просто, нечуване, неймовірне. Усміх щастя, ласка з неба!

Поет. Що, що, що. — що ти верзеш?

Молодецький. Зараз! Зараз тобі скажу! Отже слухай: як я тобі вже згадував, той помилений директор Бас є тутешнім заступником всіх копунів, боксерів ет цетера бомба. а одночасно головою спортивного товариства „Хуртовина“. Той другий тип, Кліщик, це його далекий кривний і такий самий вар'ят. як старий. Залізний медик, розумієш, студіює вже 15 літ і з тої нагоди називають його тут доктором. Він крутиться коло Ірки, коло цієї чарівної істоти, яку ти сьогодні тут бачив. — пишна дівчина, що? •

Поет. Добре, добре, але що це має спільного?..

Молодецький. Та зараз, не гарячись!.. Ірка має його, того Кліщика, у п'яті. але він не тратить надії і на всякий випадок старається з'єднати собі старого Баса. Отже вдає, що страшенно цікавиться спортом, розпинається за клубом, їздив навіть на берлінську олімпіяду...

Поет. Ну так, так, але, що це має спільного?..

Молодецький. Зараз, зараз, в тому той сук, що має. Отже, той Бас і той Кліщик вже від кількох місяців робили старання, щоб спровадити для свого клубу якогось екстра-змагуна зі Львова. Якогось — короля стрільців, спортову славу, розумієш? Ця справа стала для них пекуча особливо тепер, бо за два тижні їхній клуб мусить розіграти вирішальні змагання за мистецтво. Вони погодили уже всі, зв'язані з тим церемонії, тепер лише з дня на день очікували приїзду цього феномена. Тимчасом тут, перед чверть години, приходить зі Львова поручений лист, в якому повідомляється, що цей „король стрільців” уже тиждень тому виїхав зі Львова сюди, ну, і десь по дорозі пропав. Щез, мов камфора!.. Ти уяви собі чорну розпуку того бідного Баса... Я думав, що старого ясний шляк трафить, коли він прочитав цього листа.

Поет. Слухай, Славку, я собі уявляю його чорну розпуку, але скажи мені, ради Бога, що це все має спільного з моєю посадою і з моєю збіркою поезій?

Молодецький. Мой, в тому той сук, що має. Ти знаєш, як цей феномен від копаного м'яча називається?

Поет. Ні!

Молодецький. А бачиш! Не знаєш в чому річ і скачеш до мене. Отже я тобі скажу, як він називається: Геньо Скакун, розумієш? Так, так, так, Геньо Скакун!

Поет. Ну то щось так, як я...

Молодецький. Ага, так само, як ти, йота в йоту. Мой! І що ти на це скажеш? Ти не робиш з того чудесного збігу обставин жадних висновків?

Поет (здвигає плечима). Ні!

Молодецький. Даруй, але якщо так, то ти є круглий ідіот!

Поет. Слухай, я тебе дуже перепрошую, але ти мене...

Молодецький. Перепрошуй — не перепрошуй, а я тобі ще раз скажу, що ти ідіот. Слухай, таж ти не бачиш, що само щастя всміхається до тебе, що ласкаві боги беруть тебе в свою опіку, що Провидіння Боже висить над твоєю закобзареною головою? Нема одного Скакуна — є другий. Без зайвого міркування, без надуми зголосишся сьогодні до Баса, як футболіст, дістанеш посаду за 300 злотих, восени видаєш збірку поезій, а навесну маєш нагороду Нобеля. Вже, вже, вже, не переч, не протестуй, для мене справа вирішена. Ну!.. Камінь мені звалився з грудей!.. Маєш посаду! Маєш посаду!..

Поет (остовнілий). Славку, а може ти дстав сонячний удар?

Молодецький (бере його за руку). Геню, поговорім на розум! Я знаю, що з тобою важко на розум говорити, бо ти поет, але — попробуймо. Слухай! Люби нагоду! Люби день! Люби момент! Це ключі нашої епохи, А нагоду мавш прекрасну, вимріяну, слово чести даю. Подумай. — хоч це тобі важко приходить, бо ти поет, я знаю, тут очікують, мов спасіння Скакуна-копуна. Нема його. Щез! Зник! Пропав, як камінь в воду. Але зате є Скакун-поет, що мусить конче роздобути гроші на видання збірки поезій. Що ж ти робиш?

Поет. Я не знаю.

Молодецький (нагідно). Зовсім просто: приходиш до Баса і кажеш: я є той Скакун-копун, якого ви чекаєте.

Поет. Я?

Молодецький. Ти, ти, ти!

Поет. Але ж то неможлива річ.

Молодецький. Сказав філософ: хто не хоче осягнути надзвичайного, не осягне нічого звичайного. Для досягнення мети — добрі всі засоби. А твоя мета — така велика, така достойна. Таж ти це робиш для української культури і літератури.

Поет. Ні! Навіть для української культури я не буду робити з себе блазня.

Молодецький. Мусиш, Геню, мусиш! Мусиш тут зачіпитися!

Поет. Бійся Бога, але я навіть не вмію копнути м'яча...

Молодецький. І не мусиш, слово чести найсвятіше!.. Як прийде до змагань, то ти занедужаєш, або ногу собі зломити, але посади — тримайся руками і ногами. Посада — це свята річ! І пам'ятай: твоя книжка!

Поет. Ну, а коли Бас знає особисто того другого Скакуна, і пізнає, що я не той Скакун, якого йому треба?

Молодецький. А власне, що не знає! Бо копунам ніхто не дивиться в лице, тільки на ноги, а ноги люди мають менш-більш однакові. А втім — я беру цілий той крам на свої плечі. Я вже все так влаштую, що буде гаразд, ти навіть не мусиш губу розз'явлювати. Горі і м'єм серця потомку Муз і сину Аполлона! Здайся на мене, як на чотири тузи.

ЯВА 13

Вбігає Бас, дуже сердитий, за ним — спантелечений Кліщик.
Бас. Кліщик! Кліщик! Я тебе не знаю, я з тобою не говорю!

Не признавайся до мене, веґ, веґ, мені з очей! То є скандал, якого ще світ не бачив! Як то: ти все те знав, і нічого мені не сказав?

Кліщик. Е... пане директоре, т... я... нічого не знав, це були тільки такі поголоски, що той Скакун — дуже непевний тип і нема йому що вірити. Але я не хотів вас тривожити.

Бас. Герр Гот, ти мене не хотів тривожити? А це що? (*тиче йому під ніс листа*). Ніж до горла, нюкавт в першій рунді. розумієш? (*ломить руки*). Авс! Лежимо на обох лопатках!

Кліщик. Е... пане директоре, на мою думку ще ніщо не втрачене. Як я їздив до Берліна на Олімпіше Шпіле...

Бас. Кліщик — все втрачене, розумієш? Авс, капут і крапка! Нема рятунку! Нема рятунку! За два тижні вирішні змагання, а з ким я виїду на правому лучнику?

Молодецький (*до поета*). Мой, тепер, або ніколи! (*До Баса*). Пане директоре...

Бас. Веґ, веґ, мені з грища з вашим молочком і сметаною! Геть, шезайте мені з очей! Правий лучник! Де я тепер візьму правого лучника?.. Кліщіку, чою стоїш, як мумія фараонська, ну, говори щось, ну, кажи щось!

Кліщик. Е... пане директоре...

Бас. Мовчати! Я тебе не знаю! Я з тобою не говорю!

Молодецький. Пробачте, пане директоре, на хвилиночку. Я маю для вас...

Бас (*вхопив його за горло*). Що ви для мене маєте? Кажіть зараз, говоріть, бо вас замордюю.

Молодецький. Несподіванку, пане директоре.

Бас. Що? Несподіванку? Геть мені з грища з несподіванками! Мені треба правого лучника, а не валлої несподіванки. Закрутіть це радіо до лиха!

Молодецький. Моя несподіванка — це ваш правий лучник.

Бас (*остовнів*). Що, що, що?

Кліщик. Е... що ви сказали, пане магістер?

Молодецький (*випихає поета наперед*). Пане директоре, пане докторе, маю велику честь представити вам мого старого шкільного друга, пана Євгена Скакуна зі Львова.

Бас. Що? (*закам'янів*). Що, що, що? (*стойть, як укопаний, потім кидається поетові на шию*). Герр Гот, мій правий лучник, мій Скакун, Скакунець, Скакунчик! Слава ж тобі великий Боже, ми врятовані, ми не лежимо, ми стоїмо, ми витрали змагання, ми здобули мистецтво і срібний кубок! Мій правий лучник, моя зоря, моя надія, король стрільців, йой, коханий хлопче, я не видержу довше, я тебе задую!

з радості, я тебе розцілюю. Кліщик, я його розцілюю! (*Цілує поета*).

Кліщик. Е... фактично, пане директоре.

Бас. Магістер! Пустіть це ваше радіо, наставте щось веселе!

Молодецький. Слухаю, пане директоре. Раз — весела музика!

Поет (*здавленим голосом*). Скакун називаюся... я...

Бас (*просльозивсь*). Добре, сину, добре, Скакун, Скакунець, Скакунчик, енфан терібль, чудесна дитина, ясна зірка на футбольному обрії, гордощі і слава українського спорту! Мій коханий хлопче, я вдруге на світ народився, як тебе побачив. Ах ти, дорогий гільтаю, але ж ти мені сьогодні жовчі напсував, але ж ти мені страху нагнав. Де ж ти досі пропадав, де ти дівався?

Поет. Я... саме...

Молодецький. Пане директоре, Геньо хотів вам зробити несподіванку, ну і так трохи для скріплення м'язів вибрався пішки в гори, зі Львова просто сюди, а у Львові думали, що він пропав, — непорозуміння, пане директоре, ха, ха, ха.

Бас (*регоче*). Ха, ха, ха!.. Несподіванка, що? Непорозуміння, що? Ха, ха, ха! Помішання язиків, що? Славно, славно, хлопче, бравий з тебе молодець, спортсмен із крові кістки! Для тренінгу цілий тиждень бив ногами в гори. То люблю! То розумію! Ну, слава ж тобі Боже, мистецтво маємо в кишені, що, Кліщик?

Кліщик. Е... фактично, пане директоре. (*Подає поетові руку*). Кліщик називаюся, дуже мені приємно вас пізнати, хоч ви до себе, е... трохи неподібні. Бо як я їздив до Берліна на Олімпіше Шпіле...

Молодецький. Докторцо любий, та як же це, та ж я знаю Геня від шкільної лавки. Пхі!.. Геня Скакуна я не знав би! Він уже в п'ятій гімназійній грав на правому лучнику.

Бас. Герр Гот, то ви ходили до гімназії? То ви інтелігент?.. Ну, то гірше, то гірше!.. А мені здавалося, що ви такий свій хлоп, такий Ясьо з Замарстинова з квасним зубом, хо, хо, хо! Таких розбийголов я люблю, бо ці студенти-академіки — вони зам'які, заделікатні. Мой, а у нас грається гостро, з кістками ніхто не панькається, гах-не-гах, нога-не-нога, щоб тільки суддя не бачив. Але ми вже вас тут відповідно перевиховасмо, ми вас навчимо косити так, по-нашому, як на провінції, хо, хо, хо. Тільки — тренінг, тренінг і ще раз тренінг!

Поет (*до Молодецького*). Слухай, я вже довше не видержу.

- Молодецький. Тихо! Мусиш! *(До Баса)*. Пане директоре, Геню є тепер у знаменитій формі, він і без тренінгу дока-зуватиме чудеса на гриці.
- Бас. О, ні, ні, ні, магіструню, вже ви мене, старого лиса, не будете вчити, я вже на тім свої зуби з'їв. Змагун без тренінгу — як риба без води. *(До поета)*. Мій коханий хлопче, таж ви самі це дуже добре знаєте, вам не треба цього говорити. Я тільки раз у житті мав щастя бачити вас на змаганнях. тоді, проти „Сяну“, пригадуєте собі? Тоді, як ви розбили двох змагунів, а одного змасакрованого, забрало швидке поготівля?..
- Поет. Хто? Я розбив?..
- Молодецький. Ти, ти, Геню, хіба ж ти собі не пригадуєш?
- Бас. Герр Гот, таж то був тоді концерт гри, таж то був душевний пир, розкіш, насолода. Я вам ніколи цього не забуду. А ці ваші майстерштіки, ті бомби на ворота, мой, таж то було на що дивитися. Або ті ваші волеї, — як це ви робите, до лиха, так якось з повітря берете м'яч на ногу... Я вам кажу, ви зробите велику кар'єру. Тільки пам'ятайте одне: тренінг, тренінг і ще раз тренінг, що, Кліщик?
- Кліщик. Ё... фактично, пане директоре. Як я їздив до Берліна на Олімпіше Шпіле...
- Молодецький. Пане директоре, на сьогодні він вже має досить тренінгу, по такому марші, який він зробив. Нехай собі сьогодні відпочине, а вже завтра піде на грище.
- Бас. А так, так, забагато тренінгу, то також неса варта. Ну, нехай відпочиває.
- Молодецький. Пане директоре, а може б так зразу, розумієте, чорне на білім? Нехай підпише контракт. Віхер, є віхер!
- Бас. О, то, то, то! Добре, що ви мені пригадали! *(Виймає з кишені папір)*. Ану-но хлопче, підпиши мені той циркуграф, але темпо, темпо, бо я не маю часу. Гальт. Кліщик! А де ми його всадимо, того Скакуна?
- Кліщик. Ё... айн момент! Я думаю, що найкраще буде в бухгалтерійному відділі. Там все одно, нема нічого до роботи.
- Бас. Згода! В бухгалтерійному відділі. Браво Кліщик! Видиш, тепер ти мені подобавшся. Маєш голову на карку. *(До поета)*. Ану, темпо, темпо. Пишіть: з платцею 250 злотих у місяць.
- Поет *(з острахом)*. Що?
- Бас. Що, замало? Герр Гот, пишіть — 300. Шістка є, шістки нема, на шістці світ не стоїть, що Кліщик? Перед вирішними змаганнями в мене добрий змагун іде на вагу золота.

(Потирає долоні). Гіп-гіп-гура! Мистецтво маємо в кишені!
Молодецький. Гратулюю пану директорові. Гратулюю
пану докторові. *(Всі три стискають собі руки, цілуються).*

Я В А 14

Ірка *(входить, придивляється до цієї сцени з глумливою усмішкою)*. Пане магістере, попрошу галяретку.

Молодецький *(кидається до неї)*. Але ж, панно Грυσю, прошу дуже. Вже робиться. Раз — галяретка. Пишна, свіжа, вітамінова!

Кліщик *(також підбігає)*. Е... Іро, тепер можемо піти на Гук.

Ірка. Дуже тобі дякую, йди собі тепер сам!

Бас. *(ховає папери)*. Ну, слава ж тобі Господи! Маємо правого лучника. Мистецтво врятоване, правда, з важким зусиллям. з дуже важким зусиллям, але врятоване. *(Стискає поетові руку)*. Дякую вам, коханий хлопче, сердечно вам дякую, ніколи вам цього не забуду. *(Побачив Ірку)*. А, мое Ірчатко тут? *(Цілує її в чоло)*. Ну, як бавишся, донцю, що? Де ж ти ходила, золотко мое? Купатись ходило мое маленьке, а тепер галяретку собі гамцяє? Ну, гамцяй собі, гамцяй. бо я втікаю, страшенно не маю часу, дитинко, мушу йти. Час, це гроші!

Ірка. Татко завжди має час і гроші, але для своїх футболістів, а для мене --- ні.

Бас. Так, так, золотко мое, ти навіть не знаєш, як то важко бути піонером українського спорту. Цього ніхто в нас тепер не розуміє, і щойно грядущі покоління зуміють оцінити нашу працю, що, пане Скакун? Герр Гот, Ірчатко, представляю тобі зірку українського спорту, надію нашого футболу, короля стрільців і феноменального правого лучника, пана Євгена Скакуна.

Ірка *(безмежно здивована)*. Як то? Цей пан — футболіст?

Бас *(до поета)*. Геню, — бо так будемо вас у клубі називати, Геню: це моя єдина доня і єдина панна в місті, що не ходить з засадничих причин на футбольні змагання, і яка у вас не залюбиться, бо всіх футболістів не терпить на прохід. Ну, але зате всі інші дівчата будуть за вами шаліти: це я вам кажу, а що я кажу — то мур, що Кліщик?

Кліщик. Е... фактично, пане директоре, хе, хе, хе!

Бас. Що, ні, ха, ха, ха?

Молодецький. Авжеж, хо, хо, хо!

(Ірка і поет стоять змішані, здивлені одно в одного).

З А В І С А

ДРУГА ДІЯ

Сцена уявляє собою велику бюрову залу у фабриці батогів сир. Баса, перетворену урядовцями у своєрідний спортивний гольф. Бюрка й столики, поприсувані до стін, стоять безчинно, а на них поскладані всуміш крісла, кошики до паперу, машини до писання і т. д., Праворуч ведуть стідиці догори — на поверх. На середині цього „голю” розвішена сітка до відбиванки, біля якої кілька молодців у спортивних сорочинах, граються м'ячем... У куті, праворуч, два кремезні хлопці, у боксерських рукавицях тренуються в боксуванні. Ще один сидить за бюрком, із свистком в устах, — цей виступає в ролі судді. В другому куті, ліворуч, якийсь урядовець перевертає кізли на дрючку. Крізь скляні двері до бюрових кімнат видно, що на подвір'ї юрба молодих людей бігає за копаним м'ячем. Гамір, крик, лоскіт, тріщать шиби.

Ліворуч сцени ведуть двері до кабінету директора. На них табличка: „Дирекція” і „Управа С. К. „Хуртовина”. Скрізь, по стінах кімнати порозвішувані написи: „Час — то гроші”, „Не займати часу працюючим”, „Полагодь справу і прощай”, „Із службовиками говорити не вільно” і т. д.

(За сценою роздається фабричний гудок).

ЯВА 1

Спортсмени (припинюють свої зайняття). Фаїрант! Полудне!

Старший урядовець (що виступав, як суддя). Увага! По-зір! Ставай в ряд! Біг на місці. Раз-два, раз-два! (Всі вправляють біг на місці, а відтак гусаком, біжать довкола залі).

(Гудок за сценою вмовкає).

ЯВА 2

У входових дверях з'явилися Бас і Кліщик.

Стар. урядовець. Позір! У дворяді за мною бігом збірка! (Всі стають у дворяд).

Б а с (*підходить ближче*). О, то люблю, то розумію! То знаю, що є військо! Зав'язок Української Армії, що Кліщик?

К л і щ и к. Е... фактично, пане директоре.

С т а р. у р я д о в е ц ь. По-зір! Налправо глянь! (*Підходить до Баса і здає звіт*). Пане директоре, голову слухняно колектив фабрики батогів „Верховина” на ранніх зайняттях. Присутніх 25 чоловік. Три жиди з Коломиї, що прийшли з вексьями на 5.000 злотих, платними сьогодні, скинені зі сходів на зламану голову. Коморник зі суду і секвестратор знокавтовані в першій рунді і відставлені до трунарні... те, до лікарні. Поза тим підчас нашої служби нічого важного не сталося.

Б а с (*подає йому руку*). Дякую! То значить — все в порядку. Добре, хлопці, добре. Справуйтеся так далі, а мистецтво маємо в кишені.

С т а р. у р я д о в е ц ь. Товариші! В честь нашого неоціненого директора і провідника клубу, кликнемо тричі: Гіп-гіп!

Г у р т. Гура!

С т а р. у р я д о в е ц ь. Гіп-гіп!

Г у р т. Гура!

С т а р. у р я д о в е ц ь. Гіп - гіп!

Г у р т. Гура! Гура! Гура!

Б а с (*зворушений*). Дякую вам, шибеники, грандарі, дякую вам! О, то люблю, то розумію! То знаю, що є військо, що, Кліщик?

К л і щ и к. Е... фактично, пане директоре.

Б а с. А тепер — гайда на сонце, на повітря, на воду!

С т а р. у р я д о в е ц ь. По-зір! Право-руч! Відділ напням за мною, зі співом ходом фруш!

СПІВ:

Мала баба три сини, три сини, три сини,

Всі три були русини, русини, русини.

Один ходив до школи, до школи,

Другий робив підкови, підкови...

(*Зі співом виходять*).

Я В А З

Б а с (*розглядається*). Слухай Кліщик, як тобі здається? Чи ця канцелярія подібна на канцелярію, чи радше на якусь „райтшулю”?

К л і щ и к. Е... Спортпаяст, пане директоре, берлінський Спортпаяст. Саме, як я їздив до Берліна на Олімпіше Шпіле...

Б а с. Ну, а що я пораджу, що я вдію? Нема ради! Я знаю, що ці вітрогони зводять мене на пси, але я, просто: не маю серця запрягти їх до бюрової праці. Но бо потім повиходять мені на грище, як поломані, і будуть паталашити. А я хочу мати клюб, розумієш. клюб — а не збиранину з регіментових оферм. Я вже такий є. Як щось робити, то робити на дурха, як німець каже, що Кліщик?

К л і щ и к. Е... фактично, пане директоре: послідовність і консеквентність.

Б а с. О, видиш. То люблю. То розумію. Кліщик, ти не такий дурний хлоп! Чого доброго — ти ще моїм зятем готов бути.

К л і щ и к (*зрадів*). Е... серйозно, пане директоре?

Б а с (*б'є себе рукою по чолі*). Гальт! Кліщик! А де ж то наш король стрільців? Щось то я його не бачу від самого ранку.

К л і щ и к (*неохотно*). Я... я не знаю, пане директоре.

Б а с. О, видиш! За то я вже тебе не люблю. Бо то так виглядає, ніби ти з неба впав: ніколи нічого не знаєш! Слухай, а може він ще спить, що? А може взагалі не прийде до бюро? Що ж, годі, примадонна, зірка, має свої екстравагантції. На те нема ради.

Я В А · 4

П о е т (*сходить униз, з паперами під пахвою*). Добридень, пане директоре. Добридень, пане докторе.

К л і щ и к. На-маєш! Про вівка помова, що. Кліщик? Ми тут, власне, з доктором, за вами розбиваємося, що Кліщик, а ви ще нагорі!.. Гер Гот, що ж ви тут так довго робите? Ви ще не на сонці? Ви ще не в воді?

П о е т. Я саме був у бухгалтерійному відділі...

Б а с. Що? То ви з самого ранку сиділи там нагорі? Кліщик! Чи це можливо?

К л і щ и к. Е... нечувано, пане директоре!

П о е т. А хіба ж це недозволено?

Б а с. Пане, — не то що недозволено, але в нас це поліційно заборонене! Вибийте собі це з голови раз назавжди! Таж я вам ніколи в світі не дозволю сторчати за бюрком, вам треба якнайбільше руху, повітря, сонця, а ці папери, то вас вб'ють, знищать, знівечать, що, Кліщик?

К л і щ и к. Е... фактично, пане директоре! Як я їздив до Берліна на Олімпіше Шпіле...

П о е т. Вибачайте, панове, але спорт-спортом, це окрема справа, а своє бюрове зайняття я беру зовсім поважно, не як якусь забавку. Я хочу свої обов'язки виконувати точно і совісно і дармувати не буду!

Б а с (*схопився за голову*). Герр Гот, хлопче, що ти тут нагородив? Таж я вухам своїм не вірю! І це мені каже Геньо Скакун, спортсмен з крові і кости, король стрільців, слава українського футболу? Ой, ой, ой, а то біда з тими академіками, з тими інтелігентами, я зразу знав, що так буде. Кліщик, а я не казав? Бачини — вже починає показувати роги!

К л і щ и к. Е... нечуване, пане директоре!

П о е т. Вибачте, пане директоре, це не якісь мої примхи, це мій обов'язок.

Б а с (*лагідно*). Слухайте, Геню, я вас прошу, я вас молю, я вас благаю, дорогий хлопче, робіть все, що хочете: танцюйте, грайте в карти, романсуйте з дівчатами, тільки ради Бога — не сидіть мені в бюрі над тими пацерами, бо це вас зруйнує, знищить, вб'є у вас спортовця!

П ю е т. Пане директоре, я хотів би говорити з вами... в дуже важній справі...

Б а с. В дуже важній справі? Ого, знаю яка вона! Певно хочете якийсь „форнус“, що? (*Сягнув рукою до кишені*).

П о е т. Ні, ні, я в іншій справі.

Б а с. Герр Гот, ну то говоріть, балакайте, що в, а Кліщиком не в'яжіться, це моя права рука, мій секретар і спортсмен на кожному цілю, на Берлінську Олімпіяду їздив, що, Кліщик?

К л і щ и к. Е... Фактично, пане директоре. Як я їздив до Берліна на Олімпіаде Шніле...

Б а с. Знаємо, знаємо: тоді тобі вкрали портфель і золотий годинник. (*До поета*). Отже балакайте, що ви там в собі думите, наверх з тим, тільки — темно, темно, бо я не маю часу!

П о е т. Пане директоре, мушу вам сказати одну прикру вістку...

Б а с. Що? Може хочете втікати до іншого клубу?

П о е т. Ні, це щось інше і значно неприємніше. Сьогодні, переглядаючи ділові книги вашого підприємства...

Б а с. Ой, і хто вас до цього просив, хто?

П о е т. Отже, переглядаючи тільки поверхово оці книги, я вивчився, що ваша фабрика стоїть на порозі руїни...

Б а с. Пане, пане, пане!..

П о е т. Так, це факт, пане директоре! Пасиви переросли втрос активи, маса боргів, ціла куна непоплатених векслів, сировини нема, доставці втікають, збут неналаднаний, одним словом — катастрофа! А все це через ваше каригідне, недбале господарювання.

Б а с. Що, що, що? Пане, хто ви, до лиха? Правий лучник, чи інспектор скарбового уряду?

Кліщик. Це... це нечуване, на що собі цієї молодець дозволяє?

П о е т. Пане директоре, я хочу остерегти вас перед великим нещастям! Ви постійно зайняті клубними справами і не бачите, що діється у вашій фабриці. Звертаю вашу увагу, що справа погана, навіть дуже погана, але можна ще лихові зарадити. Мусите лише присвятити вашій фабриці бо-дай стільки уваги, що клубові...

Б а с (*тупає ногами*). Герр Гот, пане, що вас обходить моя фабрика? Ну, що його обходить моя фабрика, що, Кліщик?

К л і щ и к. Е... це крайнє нахабство, ми собі це випрошуємо, пане Скакун!

П о е т (*схвилюваний*). Отже, пане директоре, прийміть до ласкавого відома, що це мене обходить, що це мене болить і тривожить, як громадянина, як українця! Бо ваша фабрика — це не тільки ваша власність, це загальнонародне добро, це варстат праці кількох-десятьків людей. І якщо ви легкодушно допустите до цього, що вона завалиться, то це буде болючий удар по всьому нашому промислові, по нашому стані посідання. Пане директоре, цього не може бути. Треба якстій перевести основну перебудову фабрики, заткати горла вірителям, налагодити збут і постачання, а головно — запрягти людей до праці. Таж того ще світ не бачив, щоб ангажувати людей на роботу — і забороняти їм працювати.

Б а с (*кричить*). Гальт! Досить! Досить! Веґ, веґ, веґ, зійти з грища! Пане, я вас не слухаю, я вас не знаю, я з вами не говорю. Пане, я знаю, що роблю, я відповідаю за те, що роблю; а вам до того зась! (*Вхопився за голову*). Господи, до чого ми котимось? І це має бути світоч українського спорту? Пане, це нахабство, ви не маєте почуття чести, ви не маєте амбіції спортовця!... (*Лагідно*). Геню, дорогий хлопче, коханий урвителью, прощу вас, благаю: змилуйтеся наді мною, не починайте собі більше з тої бочки, не грайте мені на нервах... Ну, скажіть, скажіть, що ви тільки жартували собі, що це був тільки жарт.

П о е т (*гірко*). Так, жарт... Сумний це жарт... А ще сумніше буде дивитися, як завтра, чи післязавтра викидатимуть вас жиди з вашої власної фабрики... Пане директоре, прошу вас, рятуйте фабрику. Погодіть добро вашої фабрики з добром вашого клубу! Рятуйте її хоч би... хоч би для вашої дочки, якій ви, чейже, повинні забезпечити майбутнє...

Б а с (*б'є себе рукою по чолі*). Хо, хо, ми вже вдома! Да іст дер гунд бєграбен! Вилізло шило з мішка. До моєї дочки конопатисься, шибеник, урвитель, ха, ха, ха... Другий

кандидат на зятя, що, Кліщик, ха, ха, ха!.. Браво, браво, молодець! То люблю! То розумію! Накинув гостре темпо в першій половині і тягне просто на браму.

Кліщик (*лютуючи*). Пане Скакун! Це нахабство! Як ви смієте, що ви собі гадаєте?

Поет (*збитий з пантелику*). Але ж панове, я... я...

Бас (*плескає поета по плечах*). Мой, нічого з того не виїде, вибий собі це з голови раз і назавжди. Видиш, коханий хлопче, ти з місця накинув високу гру, а ти повинен би в початках грати приземно. Я копунів дуже люблю. Футбол — це моя Ахіллева п'ята, я все для тебе зроблю, але рідної дочки за тебе не віддам. Шлюс!

Поет. Але ж пане директоре!..

Бас. Ні, ні, ні. Я собі кріпко постановив, що свої рідної дитини не видам за спортсмена. А що я скажу, це мур. Бачиш, ви, спортсмени, добрий народ, але трохи грубошкірий. Ви не вмiєте обходитися з жінками як слід. Мой, та то не в футбол, ні мішок до боксу, того не можна ні бити, ні копати, таж то таке піжне, як павутиння, як китайська порцеляна. От — дмухнув — таї розвіялось, як пух.

Поет. Але ж пане директоре, я... я...

Кліщик. Пане Скакун, як ви посміли? Панна Іра моя суджена!

Бас. Но, но, ти також не накидуї гострого темпа. Хто тобі її присудив?

Кліщик. Е... фактично... Моя будуча суджена.

Бас (*до поета*). Отже так, сину! З тої муки хліба не буде. А що з самою фабрикою також не оженишся, то хай тобі буде все одно — чи вона завалиться, чи ні.

Поет (*шпурляє папери на землю*): Ні, годі. Досить цього! Панове, я не маю чоґо тут довше робити! Я не лишуся тут ні секунди довше. Це з вашого боку крiйме нахабство вмовляти в мене наміри, яких я ніколи не мав і не маю. Я... я... не позволю себе ображати. Я відходжу звідсіль!

Бас (*вхопив його за полу*). Гов, пов, поволі, це тобі так легко не піде. Тепер хочеш втікати, за два тижні перед вирішними змаганнями?.. О, братіку, в нас так нема. Кліщик, тримай його, бо втече!

Кліщик. Е... фактично, пане директоре. (*Вхопив поета за обшивку*).

Поет. Пробі, панове, не рвіть на мені одежі! Де я тепер куплю нове убрання?!

ЯВА 5

Ірка (*входить*). Татку! Юрку! Що тут діється?

Бас (*пускає поета з рук*). О, моя донечка, моє золотко, моя

Ірочка кохана. *(Цілує її в чоло)*. Де ти була, доньцю, що? На прохід собі дитинка ходила, що? Ми тут бачиш, золотко мов, так утрійку робимо передобідню гімнастику по системі Міллера. Це дуже здорово. що Кліщик?

Поет *(розминає боки)*. Справді, здорово!.. Ой, ой...

Кліщик. Е... фактично, пане директоре. Добридень. Іро. *(Цілує її в руку)*.

Ірка. Юрку, скільки разів я вже тобі казала, що на курорті не слід цілувати пані в руку? *(до Васи)*. Татко собі гімнастикується по системі Міллера, а там, дома, за татком від самого ранку отакий хвіст людей стоїть. Були якісь жиди з вексями, був коморник із суду, були селяни, купці, чекали до полудня. А татка, очевиднож, нема, бо татко гімнастикується. А я приїхала на ферії зі Львова не на те, щоб відпочити по іспитах, але на те, щоб обгризатись з татовими жидами.

Вас. Пробач, золотко мов, але я мушу на хвилиночку скочити до міста в дуже важній справі. Мусимо скочити, що Кліщик? Ми тут тебе лишаємо з нашим королем стрільців, паном Скакуном, ти вже, мабуть, з ним знайома?

Ірка *(байдуже)*. Мабуть... *(до Кліщика)*. Юрку, бійся Бога, що буде з фабрикою? Татові грозить руїна!..

Кліщик. Е... Фактично.. До побачення. Іро. *(Цілує її в руку)*.

Вас *(до поета)*. Ти, мой, не відважся мені дезертирувати, бо я тебе зловлю хоч би і стежними листами! А пополудні — штанцята, футболівки і на тренінг! Гляди мені! *(До Ірки)*. Я тільки на хвилину, золотко мов, я на одній нозі: скочу до міста і зараз прийду на обід. Ану, Кліщик, гайда до роботи. Мусиш сьогодні доглянути малювання плота довкола нашого грища.

Кліщик. Е... приказ, пане директоре!

Вас. О, то люблю! То розумію! То знаю, що стара війна. Позір! Право-руч! Відділ, напрям за мною зі співом, ходом ррррш! *(Виходять)*.

Я В А 6

Ірка *(по хвилині мовчанки)*. Ну, що ж пане „поете“? Дати шукаєте патхення?

Поет *(збирає розсіпані папери)*. Та я, властиво...

Ірка. Та ви, властиво, певно будете найбільший поет поміж спортсменами і найбільший спортсмен поміж поетами?

Поет *(крізь зуби)*. Ох, Боже!

Ірка. А з наєте, пане, що як я на вас дивлюся, то жаль мене берс...

П о е т. Спасибі...

І р к а. Скажіть, що вам стрілило вчора до голови представити себе як поета? Смішний чоловіче, таж я зразу пізнала, що ви стільки визнаєтесь на поезії, що вовк на астрономії.

П о е т. Дякую.

І р к а. Ви певно думали, що заїмпонуєте мені тим, коли назвете себе чимось кращим, як футболіст?

П о е т (*поривчасто*). А ви певно вважаєте, що нема на світі чогось гіршого, як футболіст?

І р к а (*тупає ногою*). Так! Власне я так думаю! А вам може не влад? Прошу — до чого доводить людей цей ваш футбол... Подивіться — на що замінили ці пероби фабрику мого татка. Але вам це очевидячки, ні болить, ні свербить. Та потіштеся, що таких чудаків, як мій батько — багато не знайдете. І... коли він піде з торбами (*голос в неї заломився*), тоді й прийде кінець вашому пануванню...

П о е т. Панно Ірино, я теж так думаю.

І р к а. Що ви думаєте?

П о е т. Я... власне, сьогодні, в перший день свого урядування, завдав собі трохи праці і... перевірів ділові книги підприємства вашого батька... Так, згрубшого, бо книги були досі дуже недбало ведені... І я переконався, що з фабрикою, на правду, погано. Їй грозить катастрофа.

І р к а. Гм, то з вас цікаве монструм, і поет, і футболіст, і бухгалтер...

П о е т. Це вже така прикмета нашої гарячкової доби, що молоді люди є всім і — нічим...

І р к а. Отже бачите, бачите самі, маєте наочний доказ, до чого довела та черета галапасів, яких мій бідний татко годує й утримує.

П о е т. Панно Ірино... ці люди не винні... Їх, просто, прилеволюють тут дармувати. Я беру по собі: коли мене вчора прийняли на роботу з платнею 300, злотих, а сьогодні сілєміць відривають від праці і кажуть йти купатися, або вигріватись на сонці, то... то я не знаю, як це назвати... У всьому вина пана директора. Я розумію, що можна захопитись спортивною ідеєю, можна працювати для неї, допомагати їй трішми, але все до якоїсь межі... Та це, що я тут побачив, це вже переходить всяке поняття!

І р к а. Слухайте... я бачу, що ви думаюча... трохи думаюча людина, мимо того, що ви футболіст.

П о е т (*зрадив*). Справді?

І р к а. Принайменше — робите таке враження... Скажіть: навіщо кому здався той ваш спорт?

П о е т. Але ж я тої самої думки що ви!

І р к а. Що ви сказали?

По е т. Ах, я саме хотів сказати, що... що ви недоцінюєте ваги спорту для української нації. Так! Я маю зовсім інший погляд на цю справу! Про те навіть не може бути мови, чи спорт нам потрібний, чи непотрібний, бо... бо він нам дуже потрібний!

І р к а. Ну, скажіть, ради Бога, кому потрібна ота безумна біганина за кусником шкіри, що наповнений повітрям? І яку користь має з того українська нація?

По е т. Але ж ви мені мої слова виймаєте з уст!.. Ні, ні, не виймаєте! Я є зовсім іншої думки! Ви переборщуєте! Футбол — це дуже старовинна і культурна гра. Її знали ще старинні греки! От, у такому Лондоні, то навіть сам архієпископ грає в футбол. До полудня править богослуження, пополудні скидає рясу і... бігає за кусником шкіри, що наповнений повітрям.

І р к а. А чи ми мусимо від чужинців малювати всі їхні дивацтва і примхи? (*махнула рукою*). Ах, жому я те все говорю!.. Вам? Ха, ха, ха! Хіба ж це вас переконає? Ох, смішно мені з себе...

По е т. Ах так, справді смішно, що ви мені це говорите! Мені!.. Ха, ха, ха!

І р к а (*тихо*). Жаль... А я думала, що ви трохи інакші, як ці... другі...

Я В А 7

А н н и ч к а (*стає у дверях і киває пальцем до поета*). Паничу! Паничу! А йдіть-ко суда!

По е т. Хто — я?

А н н и ч к а. Ви, ви. Йдіть суда! Борзо, борзо!

По е т (*замішаний підходить до неї*). Ну, чого тобі треба від мене?

І р к а. Ах, це так! (*Прикусила губи і відвернулась*).

А н н и ч к а (*півшепотом*). Бо я хотіла вас поспитати, чи не був гоздечки пан Славцьо?

По е т. Не був... Не знаю... Я його не бачив.

А н н и ч к а. Бо я мушу його сокотити перед тов... (*Кидле злісним поглядом на Ірку*).

І р к а (*почула це*). Не бійся, Анничко, я тобі не відбиратиму твого... панича. Не така він цяця, щоб ми обі за нього дерлися.

А н н и ч к а (*радісно*). Йй... Божечку!.. Паничко солодка! Справді не мете відбирати? Ви його не любите? Ви його не хочете? Ох, яка ж я рада та втішна! Та дякую вам красно, паничко, абисте здорові були! (*Обіймає Ірку, цілує*). І вам дякую, паничу! (*Цілує поета і вибігає*).

Ірка (*глумливо*). Чи це у вас також зараховують до спорту? Поет. Що саме?

Ірка. Бідненький — не розуміє!.. Невинше ягнятко. А оце кручення голови сільським дівчатам. — не дівчатам, а дітям, бо Анничка це ж дитина!

Поет (*ломить руки*). Але ж це не я їй голову кручу!

Ірка. Ага, навіть не маєте відваги признатися до свого нікчемного вчинку. Так робить джентельмен, спортсмен... Ну, своїм порядком, бачу, що ви не гаiali часу: так швидко задурилася у вас ця бідна гуцулочка... Чи це, може, ваш рекорд?

Поет. Та який рекорд? Що ви від мене хочете? Дайте ж мені прийти до слова!

Ірка (*тупнула ногою*). Мовчіть! Я не маю приємности слухати ваших виправдувань! (*Півплачем*). Ви навіть не варті цього, щоб вам дати в лице, розумієте? Ви людина без сорому і чести, я... не хочу вас бачити на очі! (*З плачем втікає східцями на поверх*).

Поет (*вхопився за голову*). Боже! Куди я понав? Що зі мною робиться? Боже, рятуї мене, я збожеволію!.. Я ошалію!..

ЯВА 9

Молодецький (*входить*). Галлов, Гейо, а ти, що мої? Ага, тренуєш біг з перешкодами. Добре, добре.

Поет. Геть, геть від мене. Це ти втягнув мене в таку халепу! Сьогодні вже другий раз назвали мене людиною без чести і сорому, а за що? Я довше цього не стерплю. Я тікаю звідси!

Молодецький. Чекай, чекай, тільки не гарячись будь завжди холоднокровний, хоч це тобі важко, бо ти поет. Отже, скажи коротко і ясно: що сталося?

Поет. Пусти мене, чувш? Я вже маю досить тої комедії!..

Молодецький (*потягає носом*). Мої, брби! Тут мусіла бути перед хвилиною панна Ірця, слово чести даю. Я чую її одурманючі, спянілі коханням парфуми. Чудод, божеські. Так тільки пахне сліксир любови! Ах, ти знаєш що? Ти їй навіть дуже принав до вподоби.

Поет. Хто? Я?

Молодецький. Так! Ти. Всна сама мені це вчора сказала: „Цей ваш товариш, каже, поет — це дуже милий хлопчина, тільки трохи несмілий і заголюканий. Слово

- чести найсвятіше, що так сказала. Ну, відтак, вона була вже дещо розчарована, коли довідалась, що ти футболіст, бо вона футболістів фізично ненавидить!
- Поет. Але ж це брехня. Який я там футболіст? Це все твоя вигадка!
- Молодецький. Чоловіче, мовчи, ради Бога, пам'ятай про свою збірку поезій!
- Поет. А втім, що мені на ній залежить. Вона шойно перед хвилиною сказала, що не хоче мене знати і не хоче бачити на очі.
- Молодецький. Зовсім слушно. Я теж саме сказав би на її місці.
- Поет. Слухай, а тут була за тобою та твоя гуцулка з молочарні.
- Молодецький. Хто? Анничка?
- Поет. Так, так Анничка. Прибігала тут за тобою.
- Молодецький. Як то? Лишила молочарню і сюди прибігла? Ну, дам я їй за це.
- Поет. Знаєш що, Славку, я тобі скажу без обиняків, що ти дуже нечесно поступавш з тою дівчиною. Так, з Анничкою... Вона в тобі закохана, а ти на її очах граєшся її почуваннями, і залицяєшся до... до дочки Баса!
- Молодецький. Ти, мой, що ти верзєш? Анничка в мені закохана?
- Поет. А так. Закохана до безтями і заздрісна до безтями. Вона тому і бігає за тобою назирцем, чи ти не пристаєш з ким іншим.
- Молодецький. Ха, ха, ха, але ж це дурне теля!
- Поет. Слухай, що ти від неї хочеш? Ти ж сам сказав, що вона має вроджену інтелігенцію, а як ще виниш її на курс...
- Молодецький. То буде теля з курсом, розумієш? І взагалі — що ти собі набив до голови? Що я отсе смакاته гуцуля та її залицянки беру серіозно? Анничка, то є Анничка, розумієш, така Анничка. А Ірця... *(Захоплено)*. Що то за пишна дівчина! Та, що тут з поетом говорити. Чи ти мавш поняття, що це є жінка? Ти взагалі щось дуже вбогич духом... А та твоя збірка поезій червоно також фунта клаків не варта. Я вже починаю жалувати, що постарався для тебе цю посаду.
- Поет. Спасибі за ласку, я тобі дуже дякую за таку прислугу. Ти мені не зробив ніякої прислуги, лише виставив мене на посміх, на пониження моєї людської гідности. Але я тут довго місця не загірю. Я втікаю звідси.

- Молодецький. Але ж ці поети ні раз не визнаються на жартах, слово чести даю. Геню, таж ти бачиш, що я жартую.
- Поет. Так, я бачу, що ти увесь час жартуєш...
- Молодецький. Геню, ти мусиш тут лишитися! Для твоєї збірки поезій!
- Поет. Ні! Я не можу тут довше лишатися. Директор казав мені, щоб я поопудні взяв штанцята і якісь там футболівки та йшов на тренінг. І йти я там буду робити, коли я не вмю коннути м'яча?
- Молодецький. Гм! Це справді морока. Так, так: що ти там будеш робити?.. А, мало, маю. Маю спасенну раду.
- Поет. Ну, яку?
- Молодецький. Дуже просто: ти не йди на тренінг!
- Поет (*задумався*). Гм!.. Ну, а що опісля?
- Молодецький. Слушно, але що опісля? Ні, це жадний вихід. Гм! Слухай Геню, а може ти хворий, може гарячуєш, може в тебе що болить?
- Поет. Ні, голубчику, ні! Можу тебе потішити, що нічогосько мені не бракує я здоровий та сильний, мов тур, з Чугайстром можу боротися, а як добре обіпруся, то й Чорногору переверну. Ага, а видиш, що на моєму стане! Викинуть мене звідси, пашевно викинуть, як два рази два в чотири!
- Молодецький. Не сміють тебе звідси викидати, розумієш, ти, ййто? Мусиш тут сидіти каменем, щоб видати другом свої клятві вірні. Мусиш!
- Поет. А власне: що не мушу, бо мене якстій прожонуть, коли тільки сам признаюся до всього... Візьмуть за обшивку — і гайда. Тож я тоді буду мати фрайду... (*Радіє*).
- Молодецький. Геню, Генчику, ти мусиш тут лишитися! Подумай, яку втрату матиме українська культура і література, коли не надрукуєш тих поезій! Ах, слухай. Є вже рада на те, щоб ти не йшов на тренінг. Маю, маю! Слово чести даю! Геніяльна думка! Знаєш що? Ти зломи собі ногу.
- Поет (*збаранів*). Га?
- Молодецький. Геню, Генчику дорогій, прошу тебе — зломи собі ногу. Тоді не муситимеш іти на тренінг і ніхто не матиме права тебе прогнати. Генчику, зроби це для української літератури, принеси для неї цю жертву! Знаєш — це навіть не така велика штука — зломити собі ногу; вилазиш на якийсь верх, скачеш униз, ніжка тобі елегантно хрусне раз, або два рази, — і все врятовано. Подумай, чи це не буде прекрасно?
- Поет (*після хвицевого думання*). Можливо, що це було б

прекрасно. але я не хочу ніг собі ламати. Ще що? Може і голову маю собі зломити для твоєї приємности?

Молодецький. Ех, тобі жарти в голові, а тут треба негайно найти якусь раду. Гм!.. Що тут зробити? (*Задумався*). А, Геню, знаєш що?

Поет. Що?

Молодецький. Дай мені в пику. Так! Заїдь мене позауш, але так, щоб мені свічки в очах поставали!

Поет. А то на яку пам'ятку?

Молодецький. Не питай, лише бий. слово чести даю! Заїдь мене звідси-звідси, раз і другий, а коли мене роз'яриш та розлотиш, тоді я вхоплю крісло і так тебе змасакрую, що ти напевно не зможеш піти на тренінг. Бо так, бачиш, я не маю серця тебе бити, бо, ніби, що ж ти мені завинив? Я навіть дуже тебе люблю.

Поет. Ні! Я тобі не заїду в пику, хоч уже давно маю охоту це зробити. Але тепер навмисне не заїду. Хай таки мене викидають.

Молодецький. Мой, але ж з тебе впертий русин, слово чести даю! Геню, Генчику, молю тебе, благаю, дай мені раз поза руха!

Поет. Не дам.

Молодецький. Тільки раз!

Поет. Ані разу!

Молодецький. Не хочеш? Ну, добре! (*Злісно підсмігнувся*). Слухай, мой, а чи ти не додумуєся: чому мені так залежить на тому, щоб ти тут залишився?

Поет (*розгублено*). Чому?

Молодецький. Бо, хіба, не думаєш ти, марний піти з закобзареною головою, що я це роблю з якогось сантименту до тебе, для твоїх гарних очей, для твоїх марних віршилиць, які, напевно, як не бачили, так і не побачать божого світу?..

Поет (*з досадою*). Ні, я знаю, що ти до цього не здібний, ти, спекулянте!

Молодецький. Прекрасно, все в порядку, слово чести даю. Знаємось, як лисі коні. А все ж ти ще настільки був задурманений своєю поетичною дурійкою, що й не подивився на тому, як зручно я використав тебе у власному інтересі.

Поет. А то як?

Молодецький. Отже, я тобі виложу все, як на лонаті. любимче Муз і сину Аполлона, може ти це якраз розчовпавш своїм голуб'ячим мізком. Бачиш — я тут від якогось часу кібіцую коло Ірки, як ти це сам зовсім слухно помі-

тив. Тимчасом та оферма, тої Кліщик, на кожному кроці став мені попереk дороги. А ти сам гаразд знавш, що я не маю коли припильнувати дівчини, бо молочарня на карку. А коло дівчини, відома річ, треба походити: і на пляжі, і на проходи, і дрянатися з нею на верхи, а тут нема часу. Аж вчора, несподівано, ти, о безсмертний, навинувся мені під руки! І тоді прийшов мені до голови геніяльний плян: вибити клин-клином, як каже народна мудрість. Наблизити тебе до Ірини, розкохати її трошки в тобі, щоб ти своєю нужденною появою затьмарив того ідіота — Кліщика, розумієш? І тому саме я тебе так гаряче намовляв до цієї комедії, знаючи, що Ірка має велику нехить до всіх копунів, отже нема страху, щоб ти мені її відбив. Ха, ха! Ну, скажи, чи не блискучий плян?

П о е т (*похитав головою*). А одначе людина це нікчемна bestія.

М о л о д е ц ь к и й. А знавш, Гєнчику, що мій плян оточення увінчався вже гарними успіхами: Ірка вже в тебе трошки закохана, від Кліщика сторониться; Кліщик пронюхав нисьмо носом і на тебе дивиться вовком. Все йде за пляном: я трачу конкурента, а не трачу клієнта в молочарні і дівчина буде моя.

П о е т. Не дїждеш ти цього, нікчемо!

М о л о д е ц ь к и й. Ну-у, ще не виключене, що я з нею оженися, хоч трохи сумніваюся, бо наші життяки вже явно-славно кричуть, що Басова фабрика тріщить. Отже в такому разі — аж женитись не було б сенсу...

П о е т. Ні! Ти напевно з нею не оженишся. Вже я тобі про те постараюся! Я тебе вб'ю! (*Схопив крісло, кидається на Молодецького*).

М о л о д е ц ь к и й. О, пардон, тільки без пересадки. Я тебе прокляв, щоб ти мене раз ударив, а не — загатрупив на смерть. Ох, ті пости, ті пости, вони завяжди пересаджують сакрамент!

П о е т (*гониться за Молодецьким*). Не дам тобі її на поталу! Не дам!

М о л о д е ц ь к и й. Гей, люди, тримайте божевільного: за дівчину — хоче вбити чоловіка!

Я В А 10

На крик Поета згори вибігла Ірка, знадвору — Анничка.

А н н и ч к а (*схопила поета ззаду за плечі*). Не дам, не дам!

О, Божечку, аді б'ють, мордують!

М о л о д е ц ь к и й. Тихо будь, не верещи, бо люди позбіга-

ються. Я собі сам дам раду. (*Вихопив у поета крісло з рук і тарахнув його по ногах*)

Поет (*сідає, як підкошений*). Ой, нога, нога!..

Молодецький. О, бачиш, Генчику, про те мені і йшло. Тепер не потребуєш іти на тренінг, ані не зможеш втікати. Потерпиш трохи, але це все для твоєї безсмертної збірки поезій. А безсмертні твори все родилися серед великих терпінь. Адіє, любимче Муз і сину Аполлона! (*До Аннички*). А з тобою, малий щезнику, я вдома порохуюся. Чому не встромиш носа до пастеризованого молока, а ганяєш за мною по місту? Ану, гайда до молочарні!

(*Обоє з Анничкою поспішно виходять*).

ЯВА 11

Бас (*вбігає, за ним Кліщик*). Герр Гот, що тут сталося, що тут діється?

Ірка. Бачить татко, що. Татків мізинчик пописується своїм найновішим репертуаром: людям голови кріслами розбиває.

Бас (*припадає до поета*). Що, хто, Геньо? Слухай, хлопче, що тобі сталося, чого ти стогнеш, чого ти тримався за ногу?

Поет (*лежить на землі і стогне*). Ой, нога моя, нога!

Бас. Гер Гот, Кліщик, Кліщик! Слухай, ти якийсь там ветеринар, подивися, що в нього з ногою! Ти ж знаєш, що в його ногах — наша майбутність.

Кліщик. Е... фактично, пане директоре. (*Оглядає поетові ноги*).

Бас. Ірусю, золотко моє, дитинко моя, скажи, що тут зайшло? Ти все те бачила?

Ірка. Бачила.

Бас. Ну, ну, скажи, що ти бачила?

Ірка. Нічого надзвичайного. Магістер Молодецький побився з тим... паном за дівчину...

Бас. За тебе?

Ірка. Але ж татку, що вам, сниться? Я тут ні при чому. Вони побилися за цю гуцулку з молочарні, за Анничку. Почалася сварка, потім цей... пан вхопив крісло і кинувся на магістра, але магістер його не злякався і дав йому доброго прочухана. А тепер татко бачить: він лежить і стогне.

Бас. Ов-ва, то зле, то недобре. Того я не люблю. Кліщик, а я тобі не казав, що то буде біда? Бухгальтерію хоче провадити, фабрику перебудовує, цілий день в бюрі сидить і відразу за двома спідничками бігає... А я думав, дитинко, що то він до тебе конопатиться...

Ірка (з плачем). Татку!.. Я собі це випрошую!.. Я цього типа не хочу знати. Я його ненавиджу!.. ненавиджу! (*Вибігає*).

ЯВА 12

Бас. Ой, Боже, Боже, що той мій король стрільців виробляє? Ну, як там, Кліщик, що з його ногою?

Кліщик. Е... погано, пане директоре. Магістер добре йому догодив. Полежить собі щонайменше з три тижні.

Бас (*вхопився за голову*). Кліщик, що ти здурів? Що, що, що ти говориш?

Кліщик. Е... айн момент, пане директоре... Нога скалічена, кістка нарушена, а може і зламана, наразі годі зорієнтуватися.

Бас. Герр Гот, то ти швидше орієнтуйся, до лиха! Що ти плетеш, що ти белемониш? Три тижні буде лежати?.. Але ж за два тижні в мене змагання за мистецтво!

Кліщик. Я... я розумію, пане директоре, але пан Скакун напrawdę серіозно розбитий. Його треба негайно покласти до ліжка, зробити перев'язку; це грізне ушкодження голісної кости, можуть бути комплікації. (*До поета — злісно*): Вже я тебе положу, що ти скоро не встанеш!

Бас (*у розпуці*). Геню, Геню, драбе, грандяре, що ти мені наробив? Хлопче, бійся Бога, таж ти моя остання дошка рятунку, таж у мене за два тижні змагання за мистецтво! (*Заламаним голосом*). Катастрофа! Катастрофа! Ми лежимо! Ми зарізані! Ми пропали! Мій правий лучник, моя зірка, моя надія ломить собі ногу з комплікаціями! Герр Гот! Ручку було б собі зламати, голову собі було б зламати. але не ногу. Кліщик! Кліщик! Та це трагедія!

Кліщик. Е... фактично, пане директоре. Як я їздив до Берліна на Олімпіше Шпілє...

Бас. Кліщик! Мовчи, бо тебе застрілю! Не вводь мене в білу пасію своєю олімпіядою! Слухай, тут треба щось робити, бери його, неси до мене, клади до ліжка, клич лікарів, спеціалістів із самого Відня. Та він мусить стати на ноги, в мене за два тижні — змагання за мистецтво!

ЗАВІСА.

ТРЕТЯ ДІЯ

Мешкання директора Баса: сальоник у гуцульському стилі, прибраний килимами й образами в золочених рамах. Стоїть стіл, прикритий мережаною скатертю, біля нього кілька осліпців. В куті шафа з книжками й гуцульськими виробами. В другому куті піаніно. В чоловічій стіні велике вікно, напівприслонене занавісами, відчинене навстіж. Знадвору чути шум гірського водопаду і вечірній гамір літництва. Крізь вікно падає до кімнати ясна смуга місячного світла.

Ліворуч того сальоника є маленька ниша, стоїть тут постіль, нічний столик і крісло. На постелі лежить поет із перев'язаною рушником головою і спить. На нічному столику блимає прислонена абажуром лампа. Направо — двері до передпокою, наліво, попри нишу, ведуть двері до кабінету дир. Баса.

Місячний, літній вечір. Десь, здалека, доходить музика з дансінгового льокалю, десь ще дзвонять дзвіночки у корів, що повертаються з паші; чути бляння овець, сміхи й балачки. Десь, близько, на дорозі, співають хором літники народних пісень.

ЯВА 1

Тітка Мелася (входить з ністільною лямою в руках. Лямпу ставить на стіл, обережно підходить до поета). О, Ісусику! Бідна, бідна дитина!.. (Почула, що хтось надходить, поспішно сідає в крісло, бере до рук шиття).

ЯВА 2

Ірка (не помітивши тітки — приступила до постелі, ніжно гладить поетові голову). Бідний хлопчик...

Мелася (відкашлянула). Кхм! Мої коханенькі!.. Ну, щось такого!

Ірка (стрепенулась). Ах, це ви, тітусю? А я вас не помітила. (Зітхає, стає біля вікна).

Мелася (помовчавши). Ну, щось такого, мої коханенькі! Того ще світ не бачив.

Ірка. Тітусю... Чи він ще гарячкує?

М е л а с я. Хто? Той розбійник, мої коханенькі? Не знаю. Я не дивлюся до нього. О, Ісусику! Пощо його сюди принесли того... футболістого?

І р к а. Тітусю — це так татко велів. Я також не хотіла, щоб його несли до нас, ви ж самі знаєте, як я ненавиджу отих таткових футболістів. А того — то ще тим більше. О, це добрий номер!

М е л а с я. Мої коханенькі, щось страшного, що тепер на цім світі діється. Добре то твій покійний вуйцьо, болеківський декан і радник консисторії, колись казали: побачиш мамцю-серце, побачиш, що то буде. О, золоті його слова! Все сповнилося, мої коханенькі, так, як це Михальда писала. Повинаходили якісь радія, якісь безличні танці, безсоромні купелеві строї, якийсь футбол, що доводить людей до безумства так, як бідного Ореста довів, — всюди гріх, всюди образа Бога та публічне згіршення. А де ж то перше таке бувало, а хто ж таке пам'ятає? Мої коханенькі, Ісусик терпеливий, але він також не буде довго дивитися на таку Содому і Гомору. Прийде ще страшна кара на людей. Оце ж недавно Настя Волошин виворожила, що за рік напевно вибухне війна.

І р к а. Тихше, тітусю, тихше, він же спить.

М е л а с я. О, велика мені миція, то нехай не спить, нехай забирається, нема місця в доброму домі такому розбійникові окаянному.

І р к а. Тихше, тітусю, бо він пробудиться.

М е л а с я *(встає)*. Ой, дитинко, щось ти занадто ним піклувалася. Уважай, щоб, борони Боже, і ти в нім не задурилася, бо тепер такий світ настав, що за тими футболістами навіть дівчата з доброго дому пропадають.

І р к а. Але ж, тітусю, я його не терплю, я його на очі ненавиджу!

М е л а с я. Но, но, серденько, щоб ти тільки так його не „зненавиділа“, як твій тато, мій бідний Орест, що на старі літа зійшов з ума і тим своїм спортом приніс таку нечесть, таку неславу нашій добрій священичій сім'ї. Так, так, мої коханенькі, поїхав закордон на студії, а замість чогось мудрого навчитися — дорешти розум стратив той, що мав. Добре то твій покійний вуйцьо, болеківський декан, казали: Побачиш мамусю-серце, що то буде... *(виходить)*.

Я В А 3

І р к а *(знову підходить до поета, що стогне крізь сон)*. Бідний хлопчик. *(Раптом відвертає голову)*. Потаний, гидкий хлоп-

чисько! (*Сідає на крісло біля поета, змінює перев'язку на його голові*).

Поет (*відкриває очі, бере Ірчині пальці, притискає до уст*).
Дякую...

Ірка (*відскакує від нього*). Гетьте! Не дотикайтеся мене!

Поет. Я... я... вам хотів лише подякувати...

Ірка. Мені не маєте за що дякувати. Подякуйте моєму батькові, покровителеві всіх дармоїдів, що велів вас принести до нашого мешкання. Якби я була на його місці, то я без надуми наказала б кинути вас в якісь звори, вертепи, на жир вовкам, — за те, що ви наброїли.

Пост. Даруйте, пані, але людина пофалічена і напівпритомна не може відповідати за те, що з нею роблять, де її несуть і куди кладуть. Бігме, я навіть не знаю, яким чудом я тут, біля вас, опинився?.. І... я, на правду, був би вам безмірно вдячний, якби ви були такі ласкаві та присунули ближче оце крісло з моєю гардеробою, і так... на п'ять хвилин вийшли звідси...

Ірка. Ні! А власне я не буду така ласкава. А втім — нічого вам це не допоможе, чи я вийду, чи не вийду, бо ж ви каліка і за поріг у власних силах не вийдете.

Поет. То я полізу рачки, на череві поповзу, а не буду тут покутувати, як той Лазар многострадальний, на те тільки, щоб дражнити когось своєю осоружною появою.

Ірка. Не говоріть багато, бо скоро помрете. Тихо лежіть і не рипайтеся, коли вам добре, розумієте? (*Бере термометер*). Піднесіть руку догори. Я вам зміряю температуру.

Поет (*зняковілий*). Але ж я дякую, я...

Ірка. Тихо будьте. Ви мені тут не вередуйте, бо ви не на грищі копаного м'яча. Я тут не дивитимусь, чи ви король стрільців, чи якесь інше чудо. Маєте робити, що я кажу і мовчати.

Поет. Підчиняюся владі вашого п'ястука. Вашого маленького п'ястучка...

Ірка. Но, но не філософуйте. (*Кладе йому термометер під паху*). Так. А тепер лежіть тихо 10 хвилин і аші мру-мру.

Поет. Але дивитися на вас можна?

Ірка. Пхе! Цікаво, що вам з того прийде?

Поет. Панно Ірчко! Таж це для мене невимовне щастя!

Ірка. Дивіться, хто б це подумав, що футбольні зірки бувають такі красномовні. А ще такі темні зірки, як — ота.

Поет. Ви, певно, вважаєте мене страшною поганню?

Ірка. Ще й якою! Ух!.. Як я вас ненавиджу... Скажіть, як ви могли це зробити?

Поет (до себе). Ого, вона вже все знає... Пропала моя збірка поезій!

Ірка. Як ви могли побитися з Молодецьким за цю... гуцулку? (Ковтає сльози).

Поет. Панно Ірино! Таж то не за гуцулку!

Ірка. Не говоріть мені нічого, не говоріть. Я все знаю...

Поет. Ой, Господи, вона вже все знає... Га, тепер вже все одно. Панно Ірино, я мушу вам сказати... я мушу вам признатися...

Ірка. Не вірю вам! Ні одному вашому словечку не вірю!

Поет. Панно Ірино, ми з магістром побилися за — вас!

Ірка (схопилась). Що?

Поет. Так! Тут входила в гру ваша особа... Ваша особа.. моя особа... Молодецького особа, наші три особи... Анничка тут ні при чому, вона залюблена в Молодецького, а не в мене, я їй зовсім байдужий. Але вона дуже ревнива, що Славко до вас... залицяється...

Ірка. Направду?

Поет (тихо). Направду... І я... і я також дуже ревнивий, що... що він до вас залицяється.

Ірка (радісно). Справді?

Поет. Даво вам слово честі людини, яку ви вважаєте страшною поганню, яку ненавидите, якій не вірите, якої не хочете знати і яку кожної хвилини без викидів совісти можете викинути за двері.

Ірка. Досить. Цього мені вистачає, щоб вас за це... (Палко цілує поета).

Поет (раптом сідає на постелі). Панно Ірино!

Ірка. Ах, лежіть, лежіть, не рухайтесь, бо ви без одежі. Зараз, зараз, я подивлюся на термометер... Ну, слава Богу, ви зовсім не маєте гарячки.

Поет. Що? Я не маю гарячки? Але ж Ірочко я тепер увесь горю, я палаю, як Везувій! Ірусю, я мушу вам щось визнати, я... (Клякає на постелі).

Ірка. То страшно! Це нечуване! Які ті хлопчиська неможливі. Поцілуй його раз із милосердя, то він тобі зараз оспівдається. Ага, це у вас, спортсменів, називається — накинути гостре темпо?

Поет. Але ж, панно Ірино, я не те, я не хотів вам оспівдатися, я...

Ірка (в плач). Що? Ох, Боже! Він навіть оспівдатися мені не хоче!..

Поет (трохи не плаче). Але ж Ірочко... я... я хотів признатися вам, що я...

Б а с. *(вбігає)*. Герр Гот, то є скандал, то гранда останнього калібру. Щоб так на гладкій дорозі, два тижні перед змаганнями за мистецтво зломити собі ногу в дурній бійці за ще дурнішу козу... *(До Ірки)*. Ах, ти тут, моє золотко, коло того урвителя? А, це гарно, то люблю. Бо то, дитинко, навіть Святе Письмо каже, що... голодного треба напоїти, а... недужого поситити, без огляду на те, чи то футболіст, чи не футболіст... Ну, як він там мається, той наш Дон-Жуан?

П о е т. Знаменито, пане директоре!

Б а с. Аво — варіят! Знаменито — що? Перша кляса — що? Більше тобі до щастя нічого не треба? Зломив ногу перед змаганнями за мистецтво і каже — „знаменито“!

І р к а. Я цікава знати, що це татко робить з нашого мешкання? Якийсь лазарет, чи заїзний дім для своїх футболістів?

Б а с. Ну, видиш, серденько, сталося нещастя, випадок, хлопець зломив ногу; а випадки ходять по людях...

І р к а. Так, випадок. А якби всі таткові футболісти поламали собі ноги, то татко всіх їх спровадив би сюди?

Б а с. Герр Гот, дитинко, та що ти говориш, та нехай Бог боронить, щоб таке сталося! Таж це був би кінець світу, кінець мого клубу. Тьху, тьху, і не згадуй про це проти ночі...

І р к а. З татком шкода говорити. Татко вже хворий, татко вже неспритямений. Добре тітка Мелася каже: шкода, що татко п'ять літ студіював закордоном. І чого там татко навчився? *(Йде, сідає біля піяніна, вдаряє по клявішах)*.

Б а с. *(тихо — до поета)*. Нічого, нічого, в неї то зараз перейде... Слухай, хлопче, як там з твоєю ногою, покращало, що? Пам'ятай, що в твоїх ногах майбутнє нашого клубу.

П о е т. Пане директоре, мені на правду дуже прикро...

Б а с. Ну, ну, ну, не виправдуйся, сталося — пропало. Я тебе розумію: молодий чоловік, побачив дівчину, кров заграла в жилах, ну і так далі. Все було б в порядку, якби той затонистий магістер ноги тобі не вчихолив... Бо ти розумієш: вирішні змагання за мистецтво! А я на тебе рахував, як на чотири тузи. Ну, сталося, нема ради. Може ще видужаєш, що? Е, та певно, що видужаєш, про те і нема мови. Мой, ти знаєш, що? Я тебе люблю. Слово даю. Ти, правда, примадонна, мавш свої фохи, але поза тим робиш зовсім поштивє враження.

П о е т. Дякую вам, пане директоре.

Б а с. Нема защо, нема защо. Знаєш, хлопче, це я тобі по-

винен бути влячний за те, що ти звернув мені увагу, (*тихіше*), що моя фабрика тріщить... Бо вона таки тріщить. І то добре тріщить; аж лоскіт іде. Знаєш, сину, це досить прикре враження, коли раптом побачиш, що ти сам, власними руками себе закопуєш... (*Закрив лице руками*). Дуже прикре враження. Здається мені, що я вже потрохи вертаю до розуму, але чи воно трохи не запізно...

П о е т (*палко*). Пане директоре, а, власне, що не запізно! Ваша фабрика ще буде блискуче розвиватися, бо ви даєте на ринок такий товар, який серед нас, українців, завжди матиме великий попит. Батоги завжди будуть для нас потрібні!

Б а с. Так, так, сину, для нас і на нас. А зокрема на мене, таки треба доброї гарани.

П о е т. Я б не сказав, пане директоре...

Б а с. Ні, ні, ти мене передо мною не борони, бо я цього не варт!

П о е т. Пане директоре! Все ще можна направити. Ще час. Треба тільки якетій перевести санацію фабрики. Затягнути кілька тисяч кредиту... Сплатити найконечніші зобов'язання... Наладнати збут... Закупити сировину... А головне — запрягти людей до роботи!

Б а с (*схотився*). І самого себе запрягти до роботи!

П о е т. Очевидячки.

Б а с. І себе взяти до гальому! І себе взяти за морду!

П о е т. Ну, так...

Б а с (*погирає долоні*). Герр Гот! Ти знаєш що? Я ще готов до того взятися!.. Я ще готов власну фабрику витягнути з болота!.. Коли б тільки виграти ці вирішні змагання за мистецтво...

П о е т (*заслуханий*). Чудово грає...

Б а с. Що? Хто грає? Де грає? На правому лучнику?

П о е т. Панна Ірина... на фортепіяні...

Б а с (*махнув рукою*). Ах, то не фортепіян, то піяніно... А втім, все одно. Сяк чи так швидко піде на ліцитацію... Слухай, Геню. Знаєш ти що?

П о е т. Слухаю, пане директоре.

Б а с. Договіримося: ти зробиш для мене це, що вигравеш змагання за мистецтво, а я зроблю для тебе те, що врятую фабрику перед руїною? Згода?

П о е т. Та... та коли я не футболіст, пане директоре...

Б а с. Е, е, жартувати тобі захотілось. Мені тепер зовсім не до жартів. Все на моїй бідній голові, — і клуб, і фабрика, і жида, і батоги, і здобуття мистецтва...

П о е т. Пане директоре, я... я заявляю вам, що я не той Ска-

кун, якого вам треба, я не маю нічого спільного з футболем і спортом.

Б а с. Ех, ці примадонни, вони завжди мають свої екстравагантції. Ну, і що ти йому зробиш? Заклинає мене в цапа, грає мені на первах. Ну, добре, сину, добре, згода, ти не футболіст, ти китайський цісар, ти король Сіяму, що?

П о е т (*кричить*). Проби! Який я цісар? Я поет! Український поет, що хоче видати збірку поезій! Дайте мені змогу видати книжку! Я хочу творити! Я хочу творити!..

Б а с (*наляквся*). Ой, ой, то вже зле, то недобре. Гарячкує, сарака, і то небезпечно, коли починає з поезією, виїздити. (*До Ірки*). Ірусью, Ірочко, золотко моє, ходи но сюди. дай тому бідачиськові холодний оклад на голову. Льоду йому треба приложити, бо кричить, що він поет... Герр Гот, де той Кліщик? Я скочу зараз по Кліщика. (*Вибігає*).

Я В А 5

І р к а (*підходить до поета*). Скажіть мені, навіщо ви граєте цю комедію? Чому робите з себе блазня?

П о е т. Коли ж бо я хочу перестати робити з себе блазня, а мені не вірять! Ну, скажіть самі, як я маю клястися перед вами, що я не футболіст, що я ніколи в житті не копав м'яча, що не маю нічого спільного з футболем, і що все те — одна містифікація!

І р к а. Але ж пане Геніку, що вам сталося?

П о е т. Що мені сталося? Я не знаю! Я не знаю! Це він все поробив. Це той нікчема, Молодецький. Мій „ширий друг”. Мій „приятель”... Це його діло, це він зробив із мене блазня, це він виставив мене на посміх, це він впакував мене в таку біду:

І р к а (*налякана*). Але ж він на правду в гарячці... Боже мій, ошалів хлопчисько! Ну, добре, добре, пане Геніку, я вам вірю, так, так, ви ніколи в житті не копали м'яча, ви не могли грати, бо ж ви — поет.

П о е т (*бере її за руку*). Поет, поет, чесне слово — поет. Панно Ірино, вислухайте мене, я вам хочу вяснити це жалогідне становище, в яке я попав з учорашнього дня. Повірте мені: я не є король стрільців. Чи я, взагалі, скидаюся на якогонебудь короля?.. Все це — видумка, обман. А по правді, я автор недрукованої, першої збірки поезій, якої ніхто не хоче видати. Чи ви бачили більш нещасну, безнадійно нещасну людину, як безіменного автора ненадрукованої книжки?

І р к а. Ні, не бачила.

Поет. Отже, подивіться на мене: власне я в така людина. Повірте, що доля такої людини в більше трагічна, як доля того, якому за хвилину мають закинути петлю на шию. Ба цей, присуджений на смерть, вже знає, що його жде, — а безіменний, початкуючий автор не знає, що принесуть йому оці мертві, чорні рядки на білому папері: чи принесуть славу і підйом і належне місце під сонцем, чи — невдачу, страшну невдачу і злім, чи ці бездушні рядки, що стоять йому перед очима як німий докір — не стануть йому присудом смерті, виписаним власною рукою, найбільш жахливої смерті з усіх інших, якою в непам'ять і забуття... Ах, пробачте мені, я... я говорю терезені... я на правду гарячкую... Голова в мене лопається.

Ірка (кладає йому руку на чоло). Прошу вас, говоріть ще, дуже прошу. Так мило вас тепер слухати.

Поет (задивлений у стелю)... І що мені було робити? Що діяти? Куди я не звертався, кого не просив надрукувати мої вірші — всюди я зустрічався з відмовою, з клинами і глузуванням... Тоді я вирішив за всяку ціну видати збірочку власним коштом. Пустився шукати грошей. Ну, і прийшов сюди, в ці гори... Стрінув Молодецького... Старий, шкільний товариш, думав — щось допоможе... А він — надлюка...

Ірка. Ну, і що далі, пане Генику, що далі? Та ж це дуже цікаво!

Поет (глухо). Та що далі... А далі — якийсь там пан Скакун, прославлений футболіст, мав приїхати зі Львова до клубу „Хурговина“. Ну, і не приїхав. На моє нещастя, я називаюся дослівно так, як він: Євген Скакун.

Ірка. Ах, це так!

Поет. Еге ж, це так. Ну... і той Молодецький... Фарисей... Почав мене юдити, підмовляти: Так і так... для добра української літератури, підшийся під ім'я цього футболіста. Дістанеш у фабриці посаду, заробиш гроші і матимеш змогу надрукувати свої вірші...

Ірка. І ви послушали?

Поет. Та послушав.

Ірка (сплеснула в долоні). Ах, так!.. Бідний, нещасний поете, футболіста з тебе зробили. Ах, тепер я вас розумію!

Поет. Ну, нарешті одна людина на світі мене зрозуміла.

Ірка. Пане Генику, знаєте, хто ви є?

Поет. Кажіть, слухаю.

Ірка. Дуже... велика...

Поет (сідає на постелі). Що?

Ірка. Оферма.

Поет (лягає назад). Дякую.

Ірка. Ну, як же можна бути таким незарадним? Чоловіче, таж ви пропадаєте! Та ви зовсім нездібні до життя. Сьогодні крізь життя треба йти пробовом. Сьогодні скрізь обов'язує право твердих ліктів, ви це розумієте?

Поет. Про те я переконався на власній шкірі...

Ірка. Мій батько каже: в житті і політиці треба придержуватися одної засади: брати все, що дають і кричати: за-ма-лю!

Поет. Та добре, добре, але мені нічого не дають...

Ірка. Мовчіть і не стогніть мені тут! Тепер я до вас візьмуся. Треба негайно щось придумати. Гм!.. Тепер ви мусите лежати. Це добре, бо татко не зможе вас запрягти до м'яча. Можете зате бути вдячні магістрові Молодецькому.

Поет (скривився). Ага, а за що бути вдячним...

Ірка. Не нявкайте. Лежати мусите якнайдовше. Нікому — ні пари з рота. Ні татко, ні Юрко, ні хто інший не сміють знати, що ви — не ф'ютобліст. Магістра треба зацитькати, а татка відповідно настроїти, щоб у догідний момент сказати йому всю правду. Все те я беру на себе. Ага, а як там насправді з тою вашою ногою?

Поет. Та вона в мене так дуже не болить...

Ірка. Це власне зле. Треба, щоб ви занедужали на щось поважніше. От хоч би — на нервовий розстрій. З тим вам навіть буде більше до лица. Чудово! Занедужайте на нервовий розстрій! А я біжу до татка і скажу, що вам погіршилося. (Вибігає).

Поет. Що? Занедужати на нервовий розстрій?? Боже, що ці люди зі мною роблять? Ні, втікати звідсіля!.. Втікати мерщій! (Вхопив штани і словав під ліжник, бо саме хтось надходить).

Я В А 6

Мелася (входить і вводить Молодецького). Прошу, пане Славку, прошу дитинку, до того покою, він тут лежить, цей непотріб. Ірця його доглядає, але він цього не варт.

Молодецькій. Цілую руки, пані добродійко, цілую руки.

Мелася. Ох, мої коханенькі, які тепер часи настали! Люди не мають Бога в серці! Таж він міг вас замучити, закатувати цей негідник. Яке то щастя, що ви спаслися з життям. Такий коханий з вас хлопець, пане Славку, з такої порядної священичої сім'ї. О, я добре знала вашого дідуся, заболотівського декана; який це був світлий душпастир! Свята людина, кажу вам, свята людина. А подібний був до вас, пане Славцю, як дві краплі роси, мої коханенькі. Викапаний з вас дідучньо, пане Славцю!

- Молодецький. Дуже дякую, пані добродійко, цілую руці. (*Розглядається*). А де ж він лежить?
- Мелася. Хто? Ваш покійний дідунь? А таки на останній своїй парохії, похований, на заболотівському цвинтарі. Сто рочків дозволив йому прожити Господь милосердний. (*Просльозилась*). О, гарна і світла була людина. А з якої порядної, священичої сім'ї! Його батько був архidiaком при св. Юрі! А який патріот!..
- Молодецький. А, патріотизм — це наша родинна прикмета. Я також великий патріот. Але я питався вас, пані добродійко, де лежить той футболіст? .
- Мелася. А ось тут, мої коханенькі, в нижі... Тільки вважайте на себе, дитинко, щоб ви знову не побилися. Шкода вас, шкода, ви з такої порядної священичої сім'ї... (*Виходить*).

Я В А 7

- Молодецький. Цілую руці, пані добродійко... Ну, ї розкудкудакалась, мов квочка! (*До поета*). Сервус, Геню, як твоє цінне здоров'ячко? Як почувався під материнською опікою панни Ірки?
- Поет. Слухай! Раджу тобі щиро — забери від мене всі важкі предмети, коли не хочеш вийти звідси з розваленим лобом!
- Молодецький. Е, ні, я тільки схочу крісло з твоєю гардеробою і все буде гаразд. Бо, чейже, не відважишся йти зі мною на двобій неприродитий з уваги на близьке сусідство пань. Мой, а кажуть, що поети дуже ніжної вдачі, а це такі кровожадні горлорізи, слово чести даю!
- Поет. Прощу тебе по-доброму: забирайся звідси.
- Молодецький (*сідася*). Дякую дуже за чемне запрошення. сяду собі на хвилину. Знаєш що, Геню? Я прийшов поговорити з тобою в одній справі... Думаю, що ти не мати меш нічого проти, бо це якраз іде по лінії твоїх бажань.
- Поет. Що ти хочеш зробити? Знову якусь підлість?
- Молодецький. Навпаки — хочу зробити наскрізь моральний вчинок. Хочу викрити перед директором Басом, доктором Кліциком та цілим спортовим і неспортовим світом одного підступного, скажімо, типа, що прикидається тут великою спортовою зіркою, а справді не має нічого спільного зі спортом. Хочу кинути сніп денного світла на брудний обман, що його допустився цей типок, підшиваючись під прізвище відомого нашого футболіста.
- Поет. Але ж ти мене до цього намовив!
- Молодецький. Ха, ха, ха! Мой, і хто тобі в це повірить?

Дивіться — маленький, наївний хлопчик — дав намовитись до гріха. Ох, бідацтво моє, слово чести даю...

Поет. Славку, ти цього не зробиш!

Молодецький. Побачиш.

Поет. Славку, прошу тебе, не роби цього. Мені тепер дуже залежить на тому, щоб директор нічого не знав. Я маю надію... лишитись тут на посаді.

Молодецький. Ге, ге, я знаю, чому ти хочеш тут лишитись, ти мені очей не замилиш! Приворожили тебе тут чарівні оченята одної феї, ти, замотеличений трубадуре з Печихвостів, правда? А він мені блахмана пускає з посадою.

Поет. Слухай, Славку, але ж це лежить у твоєму інтересі, щоб я тут залишився. Сам же ти мені це говориш.

Молодецький. Лежало, — а тепер перестало, розумієш? Мой, ти не крути, не верти, я вже проглянув ваші ходи — хо, хо! Прошу — яка ідилія! Панна Іруся в ролі милосердної самаританки біля нещасного, окаліченого поета... Ну, ну, ми знаємо чим то пахне. Ні, братіку, не свиснеш мені дівчини з-під носа. Мурин зробив своє — мурин може йти собі на зломану голову. Зараз таки повідомлю Баса про все, а він не терпітиме довго під своїм дахом такого обманця.

Поет (*витягає з-під ліжника заховані штани*). Так, так, але перед тим я з тобою порахуюсь ти, мерзенний молочаре.

Молодецький. (*вихопив йому штани з рук*). Ха, ха, — і що мені тепер зробиш, ага? Ох, яка символічна картина! Поет — без штанів! Прометей прикований до скелі, Ікар, якому облетіли крила, Самсон з обстриженою гривною. Хо, хо, хо, згину від сміху!

ЯВА 8

Входить Бас, за ним Ірка.

Бас. Що тут дється? Що тут робиться? Хто це так іржить, як жеребець? А, хто ж би, як не пан магістер Молодецький. Той, що косить і фавлює моїх змагунів, що? Но, но, нівроку, магіструню, то ви добре б'єте. Може б ви так записалися до боксерської секції нашого клубу?

Молодецький. Не знаю, про що вам іде, пане директоре? (*До Ірки*). Мій найнижчий поклін, панно Ірусю.

Ірка (*холодно*). Добрий вечір.

Бас. Ну, дивіться, то він навіть не знає, що сталося. Герр Гот, а хто ж це так документно второпив ногу моему правому лучникові, — якраз за два тижні перед змаганнями за мистецтво?

Молодецький й. Ах, ви маєте на думці мого щирого друга, Геня Скакуна?

Бас. Ага, ага.

Молодецький й. Ну, тепер, то розумію.

Бас. Нарешті. Слава Богу!

Молодецький й. Тільки я не розумію, пане директоре, чому ви вважаєте пана Скакуна, загально відомого у Львові, як молодого і талановитого адепта поетичної штуки, — своїм найкращим футболістом?

Бас. Що, що, що він плете?

Ірка. Пане Славку, спам'ятайтеся, що ви робите!

Поет. Ого, тепер уже амінь.

Молодецький й. Пане директоре, даю вам слово чести, що мій товариш Геньо Скакун не має нічого спільного з тим незрівняним королем стрільців — Генем Скакуном, хіба, що спільне ім'я та прізвище. Та коли ж він скористав з тої подібності і вкрутився до фабрики, то напевно зробив це з низьких та нечистих спонук, нам ближче невідомих. Але ж я вважаю своїм обов'язком перестерегти вас перед тим темним типом.

Бас (*схвилюваний*). Герр Гот, слухайте, магістер, я... я вас дуже люблю і шаную, але ви не важтесь повторити мені щераз того, що ви сказали! Це неправда, магістер, це ваша видумка, магістер, ви... ви з мене робите дурня, але ви ще замолоді на таке, магістер!

Молодецький й. Пане директоре, даю найсвятіше слово чести, що цей пан не є Геньо Скакун, що він тільки підшивається під його ім'я, і що це нахабство, обман та брехня, якщо він таке твердить!

Ірка. Не забувайте, пане магістре, що був ще хтось нахабніший; що його до цього намовив!

Молодецький й. Ах, ви вже в те все втавмичені?..

Бас. Пане, пане, ви дайте собі спокій з тими глупими жартами, бо мене вже підносить. Магістре, таж ви самі представили мені його, як футболіста, так, чи ні?

Молодецький й (*спокійно*). Так, пане директоре, але я також упав жертвою обману. Аж коли я наочно переконався, як стоїть справа, я негайно вирішив остерегти вас перед тим шарлатаном і з місця вкоротити його самоволою. А втім — прошу його самого притиснути до муру, то він сам признається до всього.

Бас (*прискочив до поета*). Герр Гот, кажи, говори, чи це правда?

Поет. Так, це правда.

Молодецький й. О, прошу!

- І р к а. Татку, татусю, пан Скакун мусів так зробити!... Він хотів одержати працю, а інакше татко не прийняв би його на посаду.
- Б а с (*осаганів*). Пане, пане, як ви сміли на таке пуститися, ви знаєте, що це є? Це лайдацтво останнього сорту, за те вам пахне кримінал, досмертна каторга. Сінг-Сінг, я вас за те посаджу на електричне крісло!.. Пане, я накажу вас арештувати, я вас! (*Давиться власними словами*).
- М о л о д е ц ь к и й. Но, арештувати — не конче, але так — всипати 25 і п'ять на „Рідну Школу” не зашкодило б.
- І р к а. Таточку, прошу вас, заспокойтесь. Це така... містифікація...
- Б а с. Що?.. Містифікація?.. Герр Гот, це є гранда, якої світ не бачив! Я його ще сьогодні викину з моєї хати, я не буду з ним панькатись, до лиха! (*До поета*). Веґ, веґ, зійти з грища! Забирайся!
- М о л о д е ц ь к и й. Зовсім слушно. Єдиний правильний вихід.
- І р к а. Але ж, татку, так не можна робити, пан Скакун є хворий і... я не позволю, щоб у нашій хаті в той спосіб трактовано інтелігентну людину. До пастуха так не говорять, татко знає про це?
- Б а с. Що? Це інтелігентна людина? Так робить інтелігентна людина? Підшивається під чуже прізвище?.. Герр Гот, це шубраство!
- І р к а. Але ж це його власне прізвище, — а що він тому винен, що так називається, і що татко з маїстром силоміць зробили з нього футболіста?
- Б а с (*вхопився за голову*). Ох, Боже, я здурію, я опалію! Що? Я зробив з нього футболіста?.. Ні, це вже — або я трачу розум, або надходить кінець світу. Одно з двох!.. Ні!.. Я втікаю з тої хати. Я вже маю того, досить... А за два тижні — змагання за мистецтво!..

Я В А 9

- М е л а с я (*входить*). Оресте, — а там якийсь твій (*скривилась*) футболістий хоче з тобою бачитись. Пустити його сюди, чи нехай зажде в передпокою?
- Б а с. Герр Гот, дай хоч ти мені святий спокій, не говори до мене, не дивися на мене, бо оскаженію, чувш? О, вже дістаю напад скаженини... Гаррр!..
- М е л а с я (*ломить руки*). О, Ісусику солодкий!.. О, Мати Найсвятіша!.. Орцьо з глузду з'їхав!.. Ось до чого доводить

людей спорт... Бідний, нещасний Орцьо, — якби твій покійний батько встав із гробу, та подивився...

Б а с. Добре, добре, то помер би вдруге. Ми то вже чули, ми то вже брали. А я зараз за ним помандрував би до гробу, бо мені вже тепер все одно. Як я сьогодні не повішуся, то напевно ніколи не повішуся.

М е л а с я. О, Мати Найсвятіша, та що це він говорить?

ЯВА 10

Г е н ь о *(входить)*. Та прошу пані, та що є, та ви мене так без штемпу лишили за дверима, як першого-ліпшого жлоба і доки я там маю стояти? Та то не є жадна ласка, як ви мене пустите до покою, ну ні? Добрий вечір для шановної публіки. Я до пана Баса, є тут десь пан Бас?

М е л а с я. О, маєш, маєш, того твого футболістого, якийсь дикун у лісі вихований. І по якому це він говорить, мої коханенькі? Рідну мову забув! Ось до чого доводить людей спорт!.. *(виходить)*.

ЯВА 11

Г е н ь о. Гуд бай, бабу, не сердьтеся, бо це шкодить на красу. Хе, хе, потішна старушка, що? А, перепрошую, шановне панство, хто тут із шановних панів є директор і називається Бас?

Б а с. Герр Гот, я так називаюся, розумієте? Я так називаюся! І що вам до того, що я так називаюся?

Г е н ь о. Пане пан, та вже мені щось до того, коли я питаюся, ну ні? А ви так без штемпу до мене не садіться, бо я собі такі геци випрошую. Ви знаєте, хто я є? Я Геньо Скакун. Правий лучник із клубу „Гуляйполе”. Тепер маю у вас грати, у вашій Собачій Вульці, чи як вона називається.

Б а с. Що? Другий Скакун? Друга гранда, до лиха?

М о л о д е ц ь к и й. Пане директоре, але ж це напевно той правдивий Скакун!

Г е н ь о *(до Баса)*. Пане! Чи ви директор, чи не директор, мені то фук, але я гранди не роблю, тільки ви. А ви не будьте такі тамуваті, бо це для мене не є жадна ласка. Спровадили ви мене, ясний гвінт, з порядного клубу у Львові до якоїсь паршивої діри, де дідько добраніч каже, і за своїх дурних 300 квітів шпіляєте мармуліка!.. Що я тиждень записався, це ще не смерть, — бо мій фатерко другий раз женився, була морова стипа і тому я трохи забалагурився. Але приїхати — приїхав, приписово, як у книжці стоїть

- і голошуся до клюбу. А коли вам не влад — то орезервуар!
— я свитчу на вашу Собачу Вульку і їду назад до Львова!
- Б а с** (*якого обличчя щораз то більше прояснюється*). Па... не, Герр Гот, то ви є наиправду Геньо Скакун, правдивий, автентичний, непідроблений Геньо Скакун, король стрільців; правий лучник із клюбу „Гуляйполе”?
- Г е н ь о**. Ну, йо, власноручно, у власній особі! Хіба ж ви мене не пізнаєте з фотографії?
- Б а с** (*радісно*). Сину! А я вже гадав, що тебе цигани вкрали! Це ти — той легендарний футболіст, феноменальний Геньо Скакун, король стрільців, слава українського спорту, що стріляє бомби з половини гриця, що з карного поля пробиває м'ячем сітку, що має таку холерну праву ногу?... Оце вона, та твоя дорожочінна права нога?
- Г е н ь о**. Йо, та сама, директорцю коханий, та сама! Але ж з вас свій хлоп, директорцю, та я не сподівався, що ви така щира душа. Давайте грабу!
- Б а с** (*вхопив його в обійми*). Герр Гот, мій дорогий хлопче, ти мій спаситель, ти мій рятунок, ти — об'явлення, зслане мені самим небом! Геню, Генчику, шибенику, злодю! Віпрогне. Я тебе розцілую, я тебе задушу з радощів: Скакун, Скакунчик! Мій правий лучник! Маємо правого лучника! Гіп-гіп-ура! Ми врятовані, ми здобули мистецтво!
- Г е н ь о**. Ну, йо, та то ясне, як шварц, що здобули. Та, директорцю, та як я вам зашпіляю в атаку, то мистецтво маєте муроване.
- Б а с**. Ну, говори, ну говори до мене ще тим коханим львівським батярським акцентом. Сину, мені серце росте, коли тебе слухаю. О, то люблю, то розумію. Так говорить спортсмен із крові і кости, а не якась каліка... Сину мій, ти моя гордість, моя надія, та я тебе озолочу!..
- Г е н ь о**. Файно є, директорцю, бо мені якраз треба валюти. На тім весіллю — я чисто сполокався. Дайте мені яку бідну сотку на дрібні видатки.
- Б а с** (*виймає гроші*). Дуже радо, дуже радо, дорогий хлопче. Таж я тобі рад неба прихилити. А може так умову відразу спишемо?
- М о л о д е ц ь к и й**. Очевидячки. Зіхер, є зіхер.
- Г е н ь о**. Директорцю, та пощо так на гвалт? Умова нам не втече. А щодо посади, то мені всьо фук, я і так не буду сидіти в бюрі. А сьогодні — то я маю ще охоту піти потанцювати. Директорцю, є тут якийсь свій льокаль, де можна б забавитись, але так, на цілий регулятор?
- М о л о д е ц ь к и й**. Поручаю вам „Русалку”. Там приходять дуже гарні дівчата.

Г е н ь о. Йо, я на то лечу!

Б а с. Добре, добре, коханий хлопче, гуляй. танцюй. але завтра — обов'язково на тренінг.

Г е н ь о. Та піой, директорцю, вже ви тим не журіться. Я тепер у штосі. нехай сховається сам Леньо Скоцень з „України“. Ага, директорцю! Я вириваю, а там, у сінях, я лишити свої валізки, нехай хтось затаскає до пансіону, бо я там закватирувався на ваш рахунок. Ну, то віват, директорцю коханий, дай нам Боже рум! Тримайтеся, панство, гуд бай!
(*Виходить*).

Я В А 12

Б а с (*дуже радий*). Ну, слава ж тобі, Боже! Я вже воскрес, я вже віджив наново, я вдруге на світ народився! Ми не лежимо! Ми стоїмо! Ми врятовані. Мистецтво маємо в кишені... Ну, очевидячки, як тільки той другий Скакун також не схоче втругати мені якоїсь... містифікації...

М о л о д е ц ь к и й. Але ж, пане директоре, тут не може бути жодного сумніву. Я вам даю слово честі, що цей Скакун, є напевно той Скакун, якого вам треба.

Б а с. Но, но, магіструню, я вже вам не вірю... Ви вже мене раз набрали.

М о л о д е ц ь к и й. Гратулюю, пану директорові! З таким змагуном наш клуб напевно перейде до екстра-кляси.

Б а с. Герр Гот, кажете, що перейде? О, видите, магістер, то люблю, то розумію. Бачу, що ви починаєте цікавитись загальногромадськими справами. За те вас шаную.

М о л о д е ц ь к и й. Сердечно вдячний, пане директоре (*Тихіше*)... Але, тепер, того нашого самозванця треба чим скоріше сьекатися... Просто — нагнати його гсть і по скінченій параді. Для таких людей треба бути безоглядним!

Б а с. А, так, так, треба бути безоглядним. Таж це була ординарна грацда, цього дарувати не можна. (*До поета*). Ну, а що ви на це скажете, пане ласкавий? Я думаю, що після того, що тут сталося, ви не маєте чого тут довше робити.

П о е т. Я так само думаю, пане директоре. Після того, що сталося, я не лишуся тут ні секунди довше. Тільки... прошу мені врешті дати змогу вратися!

Б а с. Коли в мене вже злість перейшла і я вже не можу на нього сердитись. Ну, бо мистецтво вже маю в кишені...

І р к а. Татку! Пан Скакун нікуди не піде. Він лишиться тут, у нас!

М о л о д е ц ь к и й. А, то вже щось нового.

Б а с. Так, так, дитинко, пан Скакун лишиться, тільки не той, що тут в лахах лежить, а цей другий, футболіст.

І р к а. Ні. Власне той лишиться, що тут лежить!

Поет. Але ж панно Ірко, я... я протестую, я...

Ірка (до поета). Будете ви там тихо? (До Васа). Татку, хоч пан Скакун не вмів копати м'яча, але він напевно допоможе татові витягнути фабрику з болота, яку татко для м'яча загірив. Вже за те, що пан Скакун снам'явав трохи татка і привів до отверезіння — належить йому від татка вдяка, це вже навіть примітивна етика наказує. А татко, що робить? Хвору людину проганяє з хати, мов собаку. От така таткова вдячність!

Вас. Гм! Ну, так, так, золотко моє, втім випадку я справді повинен бути вдячний панові Скакунові, назв'ям його по-спортовому — Скакуном І-шим, щоб не мішати з ІІ-им. (Подає поетові руку). Щиро вам дякую, пане, зате, що ви привели мене до отверезіння, але з другого боку я мушу таки вас викинути, бо я тепер став на вашій засаді, що в мене зможуть працювати лише добрі робітники і добрі спортсмени. Це є, властиво, німецька засада: властивий чоловік на властивому місці. Ви робітник добрий, не черечу, але що з вас за спортовець? Хіба, що трохи підтримуєте?..

Поет. Ні, ні. Досить тої комедії. Прошу мене не затримувати. Я собі віду.

Ірка. Тихо лежить і не рипайтеся. (До Васа). Татку, пан Скакун...

Вас. Але котрий? Перший, чи другий?

Ірка. ...пан Скакун не буде тренувати і не хоче бути футболістом, тільки бажає працювати в татовій фабриці без жадних комедій.

Вас. Угу. Ну, а скажи мені, доню, чому ти так розпинаєшся за пана Скакуна І-го?

Молодецький. О, о, власне!

Ірка. А... бо він (тихо) порядна і чесна людина...

Молодецький. (злбно). О!..

Вас. Но, но, то дивно, що ти так швидко змінила свій погляд про пана Скакуна І-го, — щоб не мішати його з ІІ-им, ще раз тобі зазначую. Ну, та це, правду сказавши, твоя справа, дитинко, і я не повинен би до цього мішатися. Але я постановив собі крішко, що ніколи не видам тебе заміж за якогось валила, боксера чи копуна... (Вдарив себе в чоло). Стоп! Гальт! Так той легінь — не футболіст, а бухгалтер. А, це вже інша справа.

Молодецький. Але ж не бухгалтер, тільки поет!

Вас. На, маєш! Що? Поет?

Ірка. Ні, ні, таточку, пан Скакун...

Вас. ...Перший.

- І р к а. ...пан Скакун справді бухгалтер, а поезії пише тільки так... для спорту.
- Б а с. Ну, а відкиг. виходить, що він таки трохи спортовець. Га. годі. Що робити... Поет, то поет. Пише вершики, що? Цікавий чоловічок!.. Ну, най там. Навіть найславніші люди зразу писали поезії, а по смерті ставали гоніями. Деякі з них навіть були порядними людьми. Такий, скажім, ну.. такий Макс Шмелінг, а ні, це німецький боксер: Той відразу був славним і порядним чоловіком. (*Плеце поета по рамені*). Ну, що ж, хлопче, га? Мистецтво маємо в кишені, тепер можемо взятись до фабрики, що? Ну, але ти — поет...
- П о е т (*сумно*). Поет...
- І р к а. Так, таточку, він поет, але має дволітній кооперативний курс.
- Б а с. Ага, ага... Поет, що?.. Ну, то добре. Перша кляса! Прекрасно! Якраз мені такого треба. Будеш завідувати відділом реклами при моїй фабриці, що? Очевидячки. Будеш писати такі рекламіві вершики про мої батоги до „Вістей“, згода?
- П о е т (*зрадів*). Згода, пане директоре!
- Б а с. Слухай, але щоб воно мало якийсь сенс, розумієш? Сонетів — мені не пиши, сонети лишні собі на пошолудні, а мені треба вишкаржити щось таке, щоб мало ритм і ритм і щоб дядька брало за печінку. Слухай, а може воно для тебе завважко, може ти цього не потрафиш?
- П о е т. Потрафлю, напевню потрафлю!
- Б а с. Ну, гляди мені. Бо в мене від сьогодні зобов'язує німецька засада: властивий чоловік на властивому місці!
- П о е т (*радісно*). Дякую вам, пане директоре.
- І р к а (*цілує Баса*). Дякую вам, таточку!
- М о л о д е ц ь к и й. Па... пане директоре, я тут нічого не розумію, слово чести даю.
- Б а с. Магістер, зрозумійте тільки одне: мистецтво маємо в кишені! (*Вдарив себе рукою по чолі*). Гальт! Але ж Кліщик нічого не знає... Герр Гот, де той Кліщик?

Я В А 13

- К л і щ и к (*вбігає задиханий*). Па...не директоре!.. Пане директоре!..
- Б а с. Герр Гот, Кліщик, що сталося?
- К л і щ и к (*давиться словами*). Е... пане директоре, той Скакун (*показує на поета*) це не Скакун. Це обман, провокація!
- Б а с. Чекай, чекай, поволі. Як то не Скакун, коли — Скакун?
- К л і щ и к. Е... це брехня, це провокація. Я бачив перед хви-

линою правдивого Скакуна Того футболіста... Він сьогодні приїхав... він тут є... він буде грати.

Б а с. На маєш, відкрив Америку і динаміт. Ми вже це знаємо, він вже тут був, вже взяв 100 злотих, вже пішов на батарею. — все в найкращому порядку. Тепер події розгортаються американським темпом.

К л і щ и к. Е... пане директоре, але цей тип, що тут лежить мені йде про нього. Це обманець, це якийсь криміналіст. Його треба викинути, віддати на поліцію.

І р к а. Юрчику, який ти негостинний.

Б а с. Гм'.. Викинути... Як же ти його викинеш, коли він має зломану ногу і то з комплікаціями?.. Сам же ти вчора сказав, що він і за два тижні не стане на ноги.

К л і щ и к. Е... пане директоре, айн момент. Йому нічого не сталося, не має жадного зломання, тільки легко здертий нашікірок. Він може таки зараз встати на ноги і забратися звідсіль.

Б а с. Ну, і вір тут сьогодні медикам і новочасній хірургії! Вчора ще пацієнт був калікою з комплікаціями... а сьогодні — здоровий, як віл. Ех, мушу я сам на нього подивитися, чи він може ходити по світу, чи ні. *(Нахилиється до пацієнта, сміється)*. Але ж задрісний, як самий Отелло! Ну, дивіться, хто б то по такому Кліщикові сподівався!..

М о л о д е ц ь к и й *(веде Кліщика набік)*. Докторцю, пишніть пронало. Шкода мучити худобу, слово чести даю.

К л і щ и к. Е... що пронало? Перепрошую?

М о л о д е ц ь к и й. Ану так, докторцю. Той дихавичний піта прийшов перший до мети, коли вже говорити спортивною мовою. Ми юба відпали в тому кросі побиті наготову. З той час, як вас тут не було, він високо видряпався. З босяка і безробітного поета з Божої ласки, став завідуючим відділом реклами у фабриці батонів і завідувачем серденька панни Ірки...

К л і щ и к. Е... це неправда!.. Це неможливе!..

М о л о д е ц ь к и й. Немоżliве, та, на жаль, правдиве. Так так, пригадалась мені, докторцю любий, казка про перегони зайця з їжаком... Ми оба гонили за дівчиною, висолопивши язики, а той лежав собі на ліжку — і добіг першій до мети... Ну, але мені треба якось з того вилізти... Нам, купцям, завжди просвічує одна ідея: щоб тільки інтерес ішов! Що мені не повезло в жениханні, це правда, але на тому ніяк не сміє втратити „Гуцульська молочарня”. *(Приступає до Баса)*. Пане директоре, я погрошаюся. Прошу ще раз прийняти мої найщиріші побажання з нагоди вашого цінного набутку в постаті обох Скакунів. Один — це незапе-

речна підпора клюбу, другий підпора фабрики. Що до мого друга Гєня, то я за нього ручу! Це дуже чесний і порядний хлопець, і справжній, поетичний талан. Таж я його знаю від шкільної лавки!.. Панно Грусю, віддаю його у вашу опіку, а йому треба доброї опіки, бо то — вост. Добранч панству, поручаюсь ласкавій пам'яті та молитвам і прошу не забувати про „Гуцульську Молочарню”: (*Виходить*).

ЯВА 14

Б а с. Ну, ну, але ж то хитра штука з того нашого магістра. Типовий український жид! Але це добре, що в нас витворюється такий тип рідного шахрая. Ростемо, значить! Герр Гот, та має мене шахрувати чужий жид, то хай грає шахрує свій, рідний, що. Кліщик? Ого. Кліщик, а ти чого так похнюпився?

К л і щ и к (*холодно*). Е... пане директоре, я також попросаюся... Я виїжджаю...

Б а с. Ого, а то куди?

К л і щ и к. Я... мушу виїхати на довший час... На цілі ферії...

Г р к а. Юреу, як то? Ти хочеш нас покидати? Зі своїм апаратом? Юрчику, це дуже не гарно.

К л і щ и к (*глухо*). Про... я мушу...

Б а с. Ну, як мусить, то мусить, нема ради. Бо, бачиш, я власне хотів дати тобі в моїй фабриці посаду цирулика, ніби фабричного лікаря... Через ферії заробив би ти собі яких пару сот злотих, ну, і мав би змогу закінчити вже раз ті студії до лиха. Тепер маєш прекрасну нагоду, можеш їхати до Відня, до Берліна, куди хочеш. Ну, але як ти не можеш, то трудно.

К л і щ и к. Е... пане директоре, я, фактично, міг би лишитися...

Г р к а. Браво. Юрцю, браво!

Б а с. Ну, видиш. То люблю! То розумію! Кліщик. — ти маєш голову на карку, я тобі завжди це кажу. Тепер, як ми втрійку візьмемося до роботи, наш вост до фабрики, а ми оба до клюбу, то мистецтво маємо муроване!

К л і щ и к. Е... фактично, пане директоре. Як я їздив до Берліна на Олімпіше Шпілє...

Б а с. Знаємо, знаємо: в тебе вкрали портфель і золотий годинник, так?

К л і щ и к. Так, пане директоре...

Б а с. Ану, бачиш... (*Вдарив себе рукою по чолу*). Слухай Кліщик! А паркан довкола грища вже помацьований?

К л і щ и к. Ще... ще ні, пане директоре...

Б а с. Герр Гот, що то за порядки? Зараз мені берися до роботи!

Або в військо, або нема воїська. або мундур до магазину. Позір! Право-руч! Відділ напрям за мною, зі співом ходом — рруш! (*Виходять*).

Я В А 15

І р к а (*зітхає*). Ох!..

П о с т (*зітхає*). Ах!..

І р к а. Нарешті!..

П о с т. Нарешті!..

І р к а. Аж тепер!..

П о с т. Аж тепер!..

І р к а. Аж тепер ви надрукуєте свої поезії!

П о с т. Ні! Я тепер усе знищу, спалю!

І р к а. Але ж Генику, навіщо?

П о с т. Спалю. знищу. — і буду писати наново! Все наново!

Ціле життя — наново! Я вірю, що тепер я створю справді щось незвичайне! Грусю. я... я перероджуюсь, я чую в собі дивний приплив свіжого натхнення... В мені горить святий вогонь. моє серце радісно тривожиться. моя душа вицвєрт налита щастям... Ох. Ірочко. я знаю. це — ви стали моїм натхненням, ви моя муза. моя чарівна фея зелених гуцульських гір, запашних полонин. вицвєрт залитих золотом весняного сонця. дрімучих, столітніх борів. що мріють у голубій далі...

І р к а (*заоплена*). Генику. як чудово. як чудово! Таж вам найчистіша поезія просто сама пливе з уст! Генику. ось вам папір! Швидко все записуйте, поки ви у творчому натхненні! (*Підсуває йому чорнило і папір*).

Я В А 16

Б а с (*вбігає*). Що, сину. ти вже пишеш для мене реклямові вершики? Браво, молодець. То люблю, то розумію: властивий чоловік, на властивому місці. Слухай, а я собі, власне, ви-комбінував, як такий вершик має виглядати. Так, розумієш. щоб був рим і ритм, і щоб дядька брало за серце. Слухай, мой, як тобі таке подобається: „Знає ціла Україна. що найкращі батого з фабрики „Верховина“. Або таке: „Знає ціла раса, що найкращі батого з фабрики Баса"... Знамените, що? Перша кляса, що? Ге, але то треба вміти! Бачиш, я також трохи поет, тільки мені треба тренінгу... О, пиши щось в тій сенсі. Як напишеш таких гамаксоїків три-чотири денно. то більше від тебе не вимагаю. Але то добре. що? „Знає ціла раса..." (*Вибігає*).

Поет (*всміхається*). Пронало...

Ірка. Що?

Поет. Натхнення.

Ірка. Шкода!.. І вже не вернеться?

Поет. Вернеться... Це у нас, поетів, так вертається, як гри-
на.. (*Сідає*). Ірочко! (*Бере її руки*). Я тобі все завдячую...
все... Я буду твоїм досмертним довжником... Але один довг
мушу тобі зараз віддати. Такі зобов'язання повинен зараз
віддавати кожний жебрак, навіть такий, як я... Це твій по-
цілунок. (*Цілує її, раз, другий і третій*). Бачиш, кохана,
я вже перейнявся поглядами твого татка: беру від життя
його щедрий дар і кричу: Замало! Замало! (*Цілує її ще*).

КІНЕЦЬ

